

બ્રહ્મ તલાક - એક વટહુકમ
: વિશ્લેષણ

ચઢાને ચૂર હો જાએ
જો હો અઝમે સફર પેદા

ટેક્નોલોજીમાં નેતિકતા

માસિક

યુવા સાથી

સત્યનો સારથિ

સમલૈંગિક સંબંધોની
પૂરવાનગી
સમાજ વિનાશના આરે

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

મુસ્લિમ મહિલા જાગૃતિ સંમેલન

- મહિલાઓની વર્તમાન સમસ્યાઓનું સચોટ નિરાકરણ
- મહિલા સ્વતંત્રતાની વાસ્તવિકતા
- મહિલાઓની શૈક્ષણિક, આર્થિક અને સામાજિક ક્ષેત્રે પ્રગતિ
- બાળ કેળવણી અને કુટુંબની સુધારણા
- મહિલા અધિકારો અને ફરજો
- મુસ્લિમ પર્સનલ લોની સુરક્ષા
- ઇસ્લામી સમાજની નવરચના

જાણવા, સમજવા અને પરિવર્તનના ભાગીદાર બનવા જરૂર પધારશો.

ઇસ્લામ, મહિલા સશક્તિકરણનો એક જ માર્ગ
મુસ્લિમ મહિલા જાગૃતિ સંમેલન (ફક્ત સ્ત્રીઓ માટે)

તારીખ: 21 ઓક્ટોબર, 2018 રવિવાર

સમય: સવારે 10 થી સાંજે 5 કલાક સુધી

સૂચિત સ્થળ: મોરારજી ચોક, બાપુનગર, અહમદાબાદ

આયોજક

જમાઅતે ઇસ્લામી હિંદ, ગુજરાત

બી-૪, કરિશ્મા કોમ્પ્લેક્સ, સારણી સોસાયટી કોર્નર, ૧૩૨ ફૂટ રીંગ રોડ,
જુહાપુરા, અહમદાબાદ- ૩૮૦૦૫૫ - ફોન : 07926820828

માસિક

યુવા સાથી

સત્યનો સારથિ

વર્ષ - ૯, અંક - ૧૦ | ઓક્ટોબર ૨૦૧૮ | પેજ : ૩૬

facebook.com/yuvasaathimagazine - twitter.com/yuvasaathi

www.yuvasaathi.com

માનદ તંત્રી - ડૉ. સાકિબ મલિક / સહતંત્રી - ઇબ્રાહીમ શેઠ

મેનેજર - રાશિદ હુસૈન / સહાયક મેનેજર - જાબિર માનીગર

Email: yuvasaathi.monthly@gmail.com 95100 08614

વાર્ષિક લવાજમ: રૂ. ૨૦૦/- | દરેક નકલ: રૂ. ૧૫/-
ત્રિવાર્ષિક લવાજમ: રૂ. ૫૦૦

— આ અંકમાં —

- માર્ગદર્શન સંપાદક મંડળ ૪
- ત્રણ તલાક - એક પટહુકમ : વિશ્લેષણ ડૉ. હાફિઝ અહેમદ ૫
- ચઢાને ચુર હો જાયે જો હો અઝમે સફર પેદા શકીલઅહમદ રાજપૂત ૬
- સમલૈંગિક સંબંધોની પરવાનગી સમાજ વિનાશના આરે સંપાદન : કિરમાન ખાન ૧૦
- સોનેરી સ્વપ્નો - ખોટા દુખો....! શેખ મુહિયુદ્દીન ૧૩
- પધતી જતી વૈશ્વિક સાંપ્રદાયિકતાનો સામનો આપશક રામ પુનિયાની ૧૪
- નારીવાદ કે બજારવાદ? હુમા અહમદ ૧૬
- ટેક્નોલોજીમાં નૈતિકતા સઆદતુલ્લાહ હુસૈની ૧૭
- શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણને પ્રભાવિત કરનારા પરિબળો અહમદ હુસૈન ૨૧
- જ્ઞાનની શ્રેણીઓ મુહમ્મદ હાફિઝ ખાં ૨૫
- મોડરનિટી (શમ્સ) મોહમ્મદ સદીદ શેખ ૨૬
- સફળતાના મૂળભૂત સૂત્રો દારહાન એન મોગલ ૨૮
- માનવ અને પ્રાણી વચ્ચેનો ભેદ અબૂત્રા ૩૧
- ઇતિહાસની અટારીએથી... મુહમ્મદ અમીન શેઠ ૩૨
- બાળજીવન - મા-બાપની સેવા માર્દાન ખૈરાબાદી ૩૪

કેટલાક ફોટા મુગલના સૌજન્યથી

★ લેખકના વિચારોથી સંગઠન અથવા સંપાદકમંડળનું સહમત હોવું જરૂરી નથી.

વિચારવાની.... એક દાશ

ટયુરિમ યુનીવર્સિટી (ઇટાલી)ની રેડિયોલોજી વિશેષજ્ઞ મારિયા પોલિયો કેન્સર ઇલાજની શોધમાં વ્યસ્ત હતી.

કહેવાય છે કે તે ગામા કિરણોના પ્રભાવનું અધ્યયન પોતાના શરીર પર પ્રયોગ કરીને કરતી.

કિરણોની ઘાતક અસરથી તેણીએ ડાબા હાથની એક આંગળી કપાવવી પડી.

તેના ઉપર સંતોષની સાંસ લેતા સફળતાની આશા સાથે બોલી “કંઈ વાંધો નહીં જીવવા માટે ચાર આંગળીઓ પુરતી છે.”

પરંતુ કિરણોની ઘાતક અસરો અહીં સુધી સીમિત ન રહી અને તેણીએ પોતાનો ડાબો હાથ પણ કપાવવો પડ્યો અને એક દિવસ એ પણ આવી ગયો કે, તેણીએ જમણા હાથનો આગળનો ભાગ પણ કાપીને અલગ કરી દેવો પડ્યો.

તેમના મિત્રો માટે આ મોટી ચિંતાની વાત હતી.

તેમણે મારિયાને રેડિયમથી દૂર રહેવાની સલાહ આપી.

તેણીએ કહ્યું, “આપણે આપણા જીવનનો પૂરેપૂરો લાભ ઊઠાવવો જોઈએ. અને પછી એ પણ કે પ્રયોગ સિવાય મારી પાસે કોઈ બીજો વિકલ્પ પણ નથી.”

પછી એ દિવસ પણ આવી ગયો, જ્યારે મારિયા પોલિયોએ પોતાના જીવનનો પણ ત્યાગ કરવો પડ્યો.

મારિયા પોલિયોના જીવનનું લક્ષ્ય હતું કેન્સરના ઇલાજની શોધ અને આ લક્ષ્યપ્રાપ્તિમાં તેમણે પોતાના પ્રાણ આપી દીધા.

આનાથી પણ મહાન લક્ષ્ય, બલ્કે મહાનતમ લક્ષ્ય છે, પોતાના પાલનહારની પ્રસન્નતાની પ્રાપ્તિ.

એટલે કે શાપ્ત જીવનને સફળ બનાવવાનું લક્ષ્ય. આ લક્ષ્ય માટે પોતાનું સ્વસ્વ દાવ પર લગાવી દેવું તો ખૂબ મોટી વાત છે. આપણે તો આપણી આંગળીમાં જરા જેટલી ફાંસ ધુસી જાય તો પણ ચિત્કારી ઉઠીએ છીએ.

મારિયા પોલિયોનું બલિદાન શું આપણને આ જ સિખામણ આપે છે.

(સાભાર ડૉ. કૌસર યઝદાની - સૌજન્ય કાન્તિ માસિક)

Printed and published by Arshad Hussain Akhtar Husain Shaikh on behalf of STUDENTS ISLAMIC ORGANISATION OF INDIA GUJARAT ZONE and Printed at Unique Offset, N.R. Estate, Tavdipura, Dudheshwar, Ahmedabad-380004 and published from 1953/1, Mustufa Kamal Chowk, Jamalpur Chakla, Jamalpur, Ahmedabad - 380001. Editor Arshad Husain Akhtar Husain Shaikh

માર્ગદર્શન

“એક મીઠો બોલ અને કોઈ અણગમતી વાતની થોડી અવગણના એ દાન કરતાં વધારે સારી છે જેની પાછળ દુઃખ હોય. અલ્લાહ સર્વસંપન્ન છે અને સહનશીલતા તેનો ગુણ છે.”
(સૂર:બકરહ-૨૬૩)

સમજૂતી :

આ વાક્યમાં બે વાતો કહેવામાં આવી છે, એક આ કે, અલ્લાહ તમારા દાનનો મોહતાજ નથી. બીજું આ કે, અલ્લાહતઆલા પોતે સહનશીલ છે, એટલે તેને પસંદ પણ એવા જ લોકો છે જે આછકલાં અને અણસમજુ ન હોય બલ્કે ભારે હિંમતવાળા અને સહનશીલ હોય. જે ખુદા તમારી ઉપર જીવનની સામગ્રી બેહિસાબ રીતે વરસાવી રહ્યો છે, અને તમારા ગુનાઓ છતાં તમને વારંવાર માફી બક્ષે છે, તે એવા લોકોને કેવી રીતે પસંદ કરી શકે છે જે કોઈ ગરીબને એક રોટલો ખવડાવે અને પછી ઉપકારની યાદ અપાવી તેનું માનભંગ કરે. આના જ કારણે હદીસમાં આવે છે કે અલ્લાહતઆલા એ માણસને કયામતના દિવસે રૂબરૂ વાત કરવાના બહુમાન અને મહેરબાનીની નજરથી વંચિત રાખશે જે પોતાના કરેલા દાન ઉપર ઉપકારની યાદ અપાવતો હોય.

(તફ્હીમુલકુર્આન ભાગ-૧, પાન ૨૦૪)

ત્રણ તલાક - એક વટહુકમ : વિશ્લેષણ

આખરે ૧૯મી સપ્ટેમ્બરે સરકારે ટ્રિપલ તલાક બાબતે વટહુકમ લાવી દીધો. આ વટહુકમ પર રાષ્ટ્રપતિની સહી પછી તે કાયદો બની જશે, જો કે આ વટહુકમ લાવવામાં કેન્દ્ર સરકારે થોડીક ઉતાવળ કરી તેનો છૂપો એજન્ડા ખુલ્લો પાડી દીધો. દેશનું બંધારણ કહે છે કે, જ્યારે કોઈ મામલો ઉતાવળને લગતો હોય અને ત્યારે સંસદનું સત્ર ચાલુ ના હોય ત્યારે જ વટહુકમ લાવવામાં આવે છે. આગામી શિયાળુ સત્રમાં લોકસભા અને રાજ્યસભા એમ, બંને ગૃહોમાં આ ખરડો પાસ કરાવવો પડશે, એ પાસ થશે કે નહીં અને આગામી ચૂંટણીમાં સરકારની મંશા મુજબ મતના રાજકારણમાં આ કુચેષ્ટા લાઠીનો ભારો કે લોઢાનો આરો સાબિત થાય છે કે કેમ, એ તો ચૂંટણીના ઉનાળુ સત્રમાં જ સામે આવશે.

વર્ષ ૨૦૦૨ના નરસંહારમાં જીવિત ગર્ભવતી નારીઓના પેટ તલવારથી ચીરીને અંદરથી જીવિત ગર્ભ કાઢી તેને તલવારની ટોચે ગોળ ફેરવી વિકૃત આનંદ ઉઠાવનારા, સરાજહેર બહેન-દીકરીઓ પર બળાત્કાર કરનારા, જાહેરમાં નારીઓને રહેંસી નાખી કૂવાઓ ભરનારા, ભરચોકમાં પતિ, દીકરા, ભાઈ અને બાપની નજરોની સામે જ તેણીઓની ઉપર પાષાણ હૃદયના માનવીનું પણ કાળજું કંપાવી નાખે તેમ સરાજહેર નગ્ન કરી બળાત્કાર ગુજારીને જવલનશીલ પદાર્થ વડે સળગાવી નાખનારા,

જેઓના પતિ, દીકરા, ભાઈ અને બાપને તેઓની નજરો સમક્ષ મોતને ઘાટ ઉતારી માનસિક-શારીરિક-આર્થિક બરબાદી ભેટ ધરનારા, પશુ માટે છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં સોથી વધુ માં-બહેનો-દીકરીઓને પાયમાલ કરી દેનારા, નાહકના (કોઈપણ ગુન્હો સાબિત થયા વગર) જવાનીઆઓને જેલોમાં ગોંદી રાખી તેઓની બાનુઓ પર શારીરિક અને માનસિક અત્યાચાર કરનારા, કુમળી વયની દીકરીઓ પર કરવામાં આવતા જઘન્ય બળાત્કારીઓને આશ્રય આપનારા, સમાજની જવાન દીકરીઓ અને નિર્દોષ નારીઓને ખોટા ગુન્હાના નામે બંદૂકની ગોળીએ વિંધનારાઓ જ્યારે અચાનકથી આ બાનુઓ પ્રતિ હેત ઉભરાવી તેઓની ચિંતાની અદમ નૌટંકી આદરી એક ધર્મવિશેષના ધર્મગ્રંથના આદેશમાં સંસ્કરણ કરવાની કુચેષ્ટા કરે તે ખરેખર ગંભીર, આશ્ચર્યજનક અને હચમચાવી દેનારી તેમજ મનોમંથન અને ઊંડાણપૂર્વક વિચારવાને કારણ છે. અહીં વધુ આશ્ચર્ય તો એ થાય છે કે, કેટલાક કહેવાતા બુદ્ધિજીવીઓ માત્ર ચાપલુસી કરવા ખાતર હરખપદુડા થઈ તે પક્ષમાં પ્રશંસાના તાર બાંધવામાં પોતાની માનસિક અધોગતિના સ્પષ્ટ સંકેત પ્રસ્તુત કરે છે. આ બિચારાઓ અને બુદ્ધિના બારદાનોને ૨૦૦૨ કે મોબલિંગિંગમાં બાનુઓને આપવામાં આવેલું સન્માન જરાપણ દેખાતું નથી.

વાત જ્યારે અસલ મુદ્દાની કરીએ તો ટ્રિપલ તલાક સમાજમાં ભાગ્યે જ થતી ઘટના છે, તેને ખુદ કુર્આને પણ પસંદ કર્યું નથી તલાક આપવાની એક ખાસ રીત બતાવી છે જેને તલાકેઅહસન તરીકે વર્ણવી છે, એક સાથે ત્રણ તલાક તો ખુદ ઈસ્લામમાં પણ ધૃણાસ્પદ બતાવી તેને તલાકેબિદત જણાવી છે.

બહુ જ ઓછા કેસમાં થતી તલાકની ઘટનાઓમાં આ તલાકેબિદત તો જવલ્લે જ જોવા મળતી ઘટના છે અને તેના માટે ઈસ્લામી શરીઅતે એક માર્ગદર્શિકા પણ પ્રસ્તુત કરી છે. જો આટલી જ બધી ચિંતા નારીજગતની કરવામાં આવતી હોય તો પછી જ્યાં લગ્ન કરીને કોઈ પણ ભરણ-પોષણ સહિત અન્ય કોઈ લાભ આપ્યા વગર તરછોડી દેવામાં આવતી, તેમજ નાની ઉંમરે જ વિધવા થતી બહેનોના બીજા લગ્ન ન કરવાની સંકુચિત માનસિકતા પર પણ લગામ લગાવી તેની ચિંતા પણ થવી સ્વાભાવિક છે અને તેણીઓના હિતમાં પણ આ નારીપ્રિય સરકારે કાયદો બનાવવો જોઈએ. જો કે હા આ મામલામાં તો નારીઓનું હિત નહીં, પણ કોઈ ધર્મવિશેષની આસ્થા-ધાર્મિક કાયદામાં વિક્ષેપ ઉભો કરવાની અને મૌલિક અધિકારો પર તરાપ મારવાની વિકૃતતા જ માત્ર છે તો અન્ય કોઈ પ્રશ્ન માટે તો કોઈ અવકાશ જ ના હોય શકે ને.

જ્યારે ઈસ્લામના પાયાના સિદ્ધાંતમાં કોઈ ફેરફાર કરવામાં આવતો હોય અને તેના માટે કોઈપણ ધર્મગુરુ કે ધાર્મિક સંગઠન સાથે પરામર્શ કરવા સુધ્ધાંની દરકાર

લેવામાં ન આવે અને આટલો મોટો ફેરફાર જાહેર કરવામાં આવે તે તો ખુદ તેનામાં જ એક શંકા ઉભી કરનારું પગલું જણાઈ આવે છે.

સરકારે ત્રણ તલાક કાયદાને અપરાધિકરણ કરવાને બદલે તલાક આપ્યા વિના પતિએ છોડી દીધી છે તેવી દેશની ૨૪ લાખ મહિલાઓ માટે કાયદો બનાવવો જોઈએ. નહીં કે, ચાર દાયકા અગાઉના શાહબાનું કે તાજેતરના સાયરાબાનું અને શબનમ રાનીના કેસને આગળ ધરી ચૌદશો વર્ષ પુરાણી ઈસ્લામી શરીઅતમાં ફેરફાર કરવો. આ એક આખા ધર્મવિશેષની આસ્થા સાથે છેડછાડ સમાન છે.

ભાગ્યે જ કે જવલ્લેજ ક્યાંક કોઈ આ ચર્ચાસ્પદ કાયદાના પક્ષમાં ઉભી થતી બાનુઓ (જો કે એમાં સચ્ચાઈ કેટલી છે તે પણ એક પ્રશ્નાર્થ છે, કારણકે દરેક કાળા બુરખાધારી નારીઓ મુસ્લિમ બાનુઓ જ છે તેને માનવા પણ કોઈ કારણ નથી, આવા ઘણા કિસ્સા બહાર આવ્યા છે.) અને એક આખા ધર્મસમાજના ક્ષુલ્લક લોકોની તરફેણથી તે આખા સમુદાયનો અવાજ બની જતો નથી. સમગ્ર મુસ્લિમ સમાજ કોઈપણ કાળે ઈસ્લામી શરીઅતમાં કોઈપણ ફેરફારને સાંખી શકે નહીં. ●

વગર મશીને વગર ઓપરેશને સાંભળવાની ક્ષમતા વધારવાની ટ્રીટમેન્ટ

તમામ ઉંમરના, તમામ પ્રકારના લોકો અને બહેરા-મુંગા માટે આ ટ્રીટમેન્ટ વરદાનરૂપ સાબિત થઈ છે. સંસારમાંથી બહેરાશ જેવા અસાધ્ય રોગો વિદાય લઈ રહ્યા છે. ટ્રીટમેન્ટના પ્રથમ તબક્કામાં જ સાંભળવાની શક્તિ આવે છે.

આ સેન્ટર પર જન્મથી બહેરાશ, ઉંમરના કારણે, દવાની આડઅસરના કારણે, પડદામાં હોલ, મેલ, પડ, વાસ, કાન, તમરા, ટીનીટસ, ચક્કર, વર્ટીગોનો સયોટ ઘલાજ થાય છે. ઓપરેશન અને એકસીડન્ટથી બગડેલા કાનની ખાસ સારવાર કરવામાં મહાનિષ્ણાંત છે. સેન્ટર ઉપર ખુબજ સુંદર અને સુરમ્ય વાતાવરણમાં એ.સી. રૂમ અને મહેમાનગતી વાળી ટ્રીટમેન્ટ જોઈને બધાને જાણીને આનંદ થશે કે સુરાના સાહેબ બધાને એવી દુકુ આપે છે કે તમે મને કાન આપો હું તમને નવું જીવન આપીશ.

આધિ વ્યાધિ ઉપાધિઓને સાજા કરવાની એમને ત્યાં પ્રથા છે. આ ટ્રીટમેન્ટ નિષ્ણાંત હોમિયોપેથી ડોક્ટરોની સારવાર હેઠળ દર્દીઓના ડાઇગ્નોસીસ પ્રમાણે ગ્રીણવટતાપુર્વક કરવામાં આવે છે. જેનાથી કોઈપણ કેસ ફેલ થવાની શક્યતા રહેતી નથી. અને ટ્રીટમેન્ટના પ્રથમ તબક્કાના પ્રથમ ચરણમાં સાંભળવાની શક્તિ આવે છે. આ ટ્રીટમેન્ટ પેટન્ટ અને રજી. ટ્રેડમાર્ક - ૨૭૦૬૬૮૯ ધરાવે છે. પરિણામ ધાર્ચા કરતા ખુબ જ સારા આવે છે.

તેથી આવેલા દર્દીઓ અને તેમના સગા સંબંધીઓ ખુબ જ પ્રશંસા કરી આર્થિવાદ અને આભારના વિડીયો સોશયલ મીડિયા પર નાખતા હોય છે. યુ.ટ્યુબ, ફેસબુક, ઇન્સ્ટાગ્રામ, ટ્વીટર, ગુગલ, યાહૂ અને વર્લ્ડના કોઈપણ ભાષામાં તમને (praveen surana deaf cure center) પ્રવિણ સુરાના-ડૅફ કયોર સેન્ટરના નામથી તમને હજારોની સંખ્યામાં ઓડીયો-વિડીયો જોવા મળે છે. doctorsurana નામથી સર્ચ કરવાથી વધારાના વિડીયો જોવા મળશે.

અમારું તો કહેવાનું એટલું જ કે તમે તમારા જીવનના નિર્માણ માટે એક વાર આ સેન્ટરની મુલાકાત કરો અને તેમની આ અનમોલ ટ્રીટમેન્ટનો લાભ લેવા માટે સંપર્ક કરો :-

મો. ૯૮૨૪૮ ૫૩૩૦૨ / ૯૦૯૯૯ ૯૬૭૨૦ થી ૨૫ Mo:- 98248 53304 / 90999 96730

ચદાને ચૂર હો જાએ જો હો અઝમે સફર પેદા

આપણા શરીરમાં દરેક ક્ષણે નવા કોષો બને છે અને જૂના મૃત પામતા હોય છે, ભ્રુણઅવસ્થાથી લઈને મૃતઅવસ્થા સુધી શરીરમાં થતા ફેરફારો તેની સાબિતી માટે પૂર્તિ છે. ખેતરનો સ્વભાવ ઉત્પન્ન કરવાનો છે જો કોઈ વાવણી કરવામાં ન આવે તો નકામા રોપા થઈ જાય છે અથવા ધીમે ધીમે ફળદ્રુપતા ખોઈ બેસે છે. પરંતુ જો સાડું આયોજન કરવામાં આવે, બીજ વાવવામાં આવે, સિંચન કરવામાં આવે તો એ જ જમીન સારા ફળ-ફૂલ આપે છે. જમીન એક સ્થિતિમાં રહેતી નથી. માનવ જીવન પણ એક સ્થિતિમાં રહતું નથી. જો તેમાં સારા સંસ્કારોનું સિંચન કરવામાં ન આવે તો તે દુરાચારી બની જાય છે. દૂષણો આપ મેળે પેદા થઈ જાય છે, તેના માટે મહેનત કરવી પડતી નથી. પરંતુ સારા લક્ષણો પેદા કરવા માટે સતત પ્રયત્ન કરવા પડે છે.

આજે સામાજિક અને રાજનૈતિક સ્તરે જે સમસ્યાઓ અને નૈતિક બૂરાઈઓ દેખાઈ રહી છે, તેનું એક કારણ માનવની પોતાની ચારિત્રિક નિર્બળતાઓ છે. એ નિર્બળતાઓ અને ખામીઓનો પ્રભાવ વ્યક્તિ જેટલો ઊંચો પદ પ્રતિષ્ઠા ધરાવતી હોય છે એટલી

ભયંકર અને નુકસાનકારક હોય છે. પરિવારના મોભીની નૈતિક બૂરાઈઓ પરિવાર માટે તો દેશના મંત્રીઓના દૂષણો દેશ માટે હાનિકારક હોય છે. તેથી સૌથી વધારે વ્યક્તિના અંતરમાં સકારાત્મક પરિવર્તન માટે કાર્યરત્ થવાની જરૂર છે. કેમકે કોઈ પણ ક્રાંતિનું મૂળ વ્યક્તિ છે. સાથે જ જીવનના બીજા ક્ષેત્રોમાં પણ શક્ય સીમા સુધી બદલાવ માટે સક્રિય થવાની જરૂર છે.

“હકીકત એ છે કે અલ્લાહ કોઈ કોમની હાલત ત્યાં સુધી બદલતો નથી જ્યાં સુધી તે સ્વયં પોતાના લક્ષણો બદલતી નથી.” (સૂર: રઅદ-૧૧)

નૈતિક દૂષણોમાં એક છે સ્વાર્થીપણું. આ માનસિકતા બે ભાઈઓ વચ્ચે પણ તિરાડ ઉત્પન્ન કરે છે. આ જ માનસિકતા પડોશીઓ દરમ્યાન સમસ્યાનું કારણ બને છે. આ જ માનસિકતા વિકાસ પામીને રાવણની જેમ વિવિધ રૂપ ધારણ કરે છે. જાતિવાદ, પ્રાંતવાદ, ભાષાવાદ, રંગભેદ, કોમવાદ અને રાષ્ટ્રવાદના જડમૂળમાં આ જ ગુણ જોવા મળે છે. દેખીતી રીતે આ સ્વાર્થીપણાના આવા વિવિધ રૂપોમાં કોઈ ખામી કે સમસ્યા દેખાતી નથી. પરંતુ આ માનસિકતાના મૂળમાં બીજા લોકો માટે નકારાત્મકતા અને પોતાની શ્રેષ્ઠતાનો ભાવ છે. તેથી બધા જ ભૌતિક ફાયદા માટે તે પોતાની જાત, વંશ, રાજ્ય કે દેશને અગ્ર હરોળમાં રાખે છે. આ ગુણના પ્રાંગણમાંથી બીજી વ્યક્તિ ‘સામે વાળી’ થઈ જાય છે. નજીકના સંબંધીઓ વચ્ચેનો વિખવાદ હોય કે દેશો વચ્ચેના ધમાસાણ, તે આ જ માનસિકતાના ફળ છે. દા.ત. આરક્ષણની લડાઈના મૂળમાં સ્વાર્થની જ ભાવના રહેલી છે. તેથી જ

અવાર-નવાર વિવિધ સમુદાયો ચક્કા જામ કરે છે, પ્રદર્શનો કરે છે, અહીં સુધી કે હિંસા પણ આચરે છે. મારો વિચાર છે કે ધાર્મિક અને સામાજિક સમાનતા હોય તો આરક્ષણની કોઈ જરૂર નથી પરંતુ જન્મજાત જાતિ આધારિત અસમાનતા હોય તો આરક્ષણ પણ જાતિ આધારિત હોવું જોઈએ. આપણે ઘરમાં પણ જોઈએ છીએ કે જે બાળક વધુ કમજોર હોય છે માતા-પિતાને તેનાથી વધુ પ્રેમ હોય છે અને તેના પ્રત્યે વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

બીજાને પ્રધાનતા આપવી, લોકોની સેવા કરવી, ઓછામાં ખુશ રહેવું, બીજાને વધુ આપવું, આ ઉચ્ચ ગુણો ત્યાં સુધી શક્ય જ નથી કે જ્યાં સુધી દૃષ્ટિ સમગ્ર માનવતા સુધી લંબાવવામાં ન આવે. જ્યારે માનવી બીજાના દુઃખને વધુ અને પોતાની તકલીફને ઓછી સમજે છે ત્યારે સમાજમાં આનંદ અને ઉલ્લાસ ફેલાય છે. આ ગુણ માનવીથી પ્રેમ વગર શક્ય નથી. ‘સર્વજન હિતાય સર્વજન સુખાય’ની ભાવનાથી જ સક્રિય થઈશું તો સો ટકા પરિવર્તન આવશે.

હવે, બીજું પગલું ભરીએ, એ છે સામાજિક પરિવર્તન. આપણા સમાજમાં નશાખોરીનું પ્રમાણ વધી રહ્યું છે. (પ્રતિબંધ હોવા છતાં). યુવાનો સડ્કા-ખોરી, જુગાર અને ખોટા કામોના રવાડે ચઢી રહ્યા છે. વેશ્યાવૃત્તિના અણ દૂટથી ચાલી રહ્યા છે. આપણી મા-બહનોની આબરૂ સલામત નથી. હવે તો LGBT સંબંધોને કાયદેસરતા મળી જતાં નવી પેઢી ઉપર નૈતિક પતનના વાદળો ઘેરાઈ રહ્યા છે. નેશનલ કાઈમ રેકૉર્ડની વેબસાઈટ જોઈ લો જે આપણા સમાજમાં સદંતર વધી રહેલા કાઈમ્સની સાબિતી આપી રહી છે. વંશીય, જાતીય અને ધાર્મિક ભેદભાવ આપણી રક્તવાહિનીઓમાં ખૂન બનીને દોડી

રહ્યો છે. ભેદભાવની પરિસ્થિતિ આ છે કે એક વિશેષ જાતિથી સંબંધ ધરાવતી ઉચ્ચ શિક્ષિત વ્યક્તિ ભલે ગમે તેટલા માટા પદ સુધી પહોંચી જાય પરંતુ તેની સાથે દુર્વ્યવહાર કરવામાં આવે છે. અને એક ખાસ વર્ણમાં જન્મેલી વ્યક્તિ ભલે અભણ અને અસભ્ય હોય પરંતુ તેને માન-મરતબો આપવામાં આવે છે. આપણી જ ગંદકીના ઢગલા આપણા માટે જ જોખમ બની ગયા છે. સાફ-સફાઈ પ્રત્યે વિશેષ સભાનતા દેખાતી

નથી. બીજી વ્યક્તિને દગો આપવો, ઓછું માપવું, નકામી કે નુકસાની વસ્તુ સારા ભાવે વેચી મારવી, મિલકત પચાવી પાડવી, અર્થોપાર્જનના ખોટા રસ્તા અપનાવવા, ફેક ચિત્રો અને વિડીઓ બનાવવી વગેરે એક કળા બની ગઈ છે. હવે તો ઇતિહાસનું પણ ફેક વર્ઝન તૈયાર થઈ ગયું છે. અંગ્રેજો સામે આપણે ભલે સફળ થયા હોઈએ પરંતુ કોમવાદ અને સાંપ્રદાયિકતા સામે આપણે ઘૂંટણિયે પડી ગયા છીએ. બેધર્મ કે કોમના લોકો સાથે સફર કરે, ભણે,

વેપાર કરે પરંતુ દિલમાં એક બીજા પ્રત્યે પક્ષપાત કે નફરત રાખે છે.

આપણી વિધાનસભા અને લોકસભામાં પણ બહુમતી તો ગુનેગારોની છે. કાલે ગુંડાતત્વના આધારે નેતાઓ સત્તા સુધી પહોંચતા હતા, હવે અસામાજિક તત્ત્વો પોતે ચૂંટણી લડી રહ્યા છે અને મોટા ભાગે વિજયી પણ બની રહ્યા છે. દેશનું બંધારણ અને બંધારણનું લોકશાહી માળખું તથા લોકશાહીના નાગરિક મૂલ્યો અસુરક્ષિત છે. ન્યાયના મંદિરોની ગરિમા ખોરવાઈ રહી છે. જે ટ્રસ્ટો અને સંસ્થાઓ અને એમના થકી થઈ રહેલા કલ્યાણના કાર્યો પણ વ્યવસાયિક રૂપ ધારણ કરી રહ્યા છે. આવી સંસ્થાઓ ક્યાંક તો પેઢી બની ગઈ છે, તો ક્યાંક સેવાની ભાવના ઓછી થતી દેખાઈ રહી છે. ધર્મ માનવમાં પ્રેમ અને સેવાના સંસ્કારોનું સીંચન કરે છે પરંતુ મોટા ભાગે ધાર્મિક સ્થળોમાં અઢળક ધન છે અને તેમની નાક નીચે માનવી દયનીય પરિસ્થિતિમાં જીવન વ્યતીત કરી રહ્યો છે, ઘણા બધા સાધુ-સંતો ફાઈવ સ્ટાર સન્યાસની મજા માણી રહ્યા છે.

આવી પરિસ્થિતિથી પ્રભાવિત થઈ નવી પેઢી પરિવર્તન માટે સ્વપ્ન જોઈ રહી છે. પરંતુ જો આ પેઢી પોતાની અંદર ચારિત્રિક પરિવર્તન લાવવામાં નિષ્ફળ રહી તો બીજા પરિવર્તન પણ શક્ય બનશે નહિ. જે યુવાનોને વર્તમાન પરિસ્થિતિની સમજ નથી અથવા દીર્ઘદૃષ્ટિ નથી તેમને પણ સાવધાન થઈ જવાની જરૂર છે. ઘણા યુવામિત્રો દેશની હાલતથી ચિંતિત છે પરંતુ મેદાનમાં કશું કરી રહ્યા નથી, થોડું ઘણું વર્ચ્યુઅલ એક્ટીવીઝમ દેખાય છે, જે બદલાવ માટે પૂરતું નથી.

સારી ઉમ્મર ઇસી સોયમેં ગંવા દી કિ ઝિંદગી જો મિલી હૈ તો કોઈ કામ કરૂ

મિત્રો, કોઈ પણ બદલાવ માત્ર સારી ઈચ્છાથી શક્ય નથી. તેના માટે જરૂર છે અતૂટ સંકલ્પની, ઈરાદાની એવી દૃઢતા કે જે કોઈ પણ લોભ, લાલચ, સ્વાર્થ, ધમકીના તોફાન સામે હિમાલયની જેમ ઊભો રહી જાય. આપણે જેમને ખોટા કહીએ છીએ તેઓ ખૂબ જ વ્યવસ્થિત અને સંગઠિત રીતે પ્રગતિ પામી રહ્યા છે. જો આપણે દેશનું સાચું જ ભલું ઈચ્છતા હોઈએ તો તેમનાથી વધુ ઝડપથી કામ કરવું પડશે. તેના માટે બુદ્ધિની તલવાર તે જ કરવી પડશે, સમય અને કુશળતાને જનહિત માટે કુબાંન કરવા પડશે.

આજકાલ યુવાનો જાગૃત થઈ રહ્યા છે. નાના-મોટા સ્થળે તેઓ સંગઠિત કે અસંગઠિત રીતે વિવિધ પ્રકારના કાર્યોમાં જોડાઈ રહ્યા છે. મારી તેમને સલાહ છે કે આપણે શું પરિવર્તન લાવવા માગીએ છીએ તે ઉદ્દેશ બિલકુલ સ્પષ્ટ રાખો. કોઈ દંભ કે ગુમ્મ એજન્ડા સાથે કામ કરશો તો બાવળના સ્થાને કેક્ટસ જેવી પરિસ્થિતિ થશે. જોવામાં પરિસ્થિતિ કદાચ જુદી લાગે પરંતુ વાસ્તવિકતાની રૂએ એની એ જ. વિશેષ મારી મુસ્લિમ યુવાનોને સલાહ છે કે તમારો હેતુ નક્કી કરો. તમે ઈસ્લામની સેવા કરવા માગો છો કે મુસ્લિમ સમાજનું કલ્યાણ ઈચ્છો છો? અથવા નેતાગીરી કરવા માગો છો? સ્પષ્ટ ધ્યેય સાથે કામની શરૂઆત કરો. ત્રણેય હેતુઓ પોતાના જુદા માર્ગ, જુદો સ્વભાવ, જુદો સમય અને જુદું પરિણામ રાખે છે. મંઝિલ જુદી હોય અને નજર બીજી હોય તો ક્યારેય સફળતા મળી શકતી નથી. દંભી પોતાની જાતને બુદ્ધિમાન સમજે છે, પરંતુ છેલ્લે તેના ભાગમાં નામોશી સિવાય કશું આવતું નથી. જો તમે ઈસ્લામની સેવા કરવા માગતા હોવ તો તેના મુજબ કાર્ય કરવું પડશે, ઈસ્લામના પુનઃજીવનમાં દેશ અને દેશવાસીઓ બંનેની ભલાઈ છે. કેમકે

ઈસ્લામ માનવને સંબોધિત કરે છે. તેને જીવનની સાર્થકતા અને ઉદ્દેશ્ય સમજાવે છે. પ્રેમ, ભાઈચારા, સમાનતા, ન્યાય માટે આદ્વાન આપે છે. આ કાર્ય માટે માનવી સમસ્યાઓને કેન્દ્રમાં રાખીને સક્રિય થવું પડશે, આ માર્ગ ખૂબ જ લાંબું છે અને ધૈર્ય માંગે છે. પરંતુ પરિણામની દૃષ્ટિએ સૌથી શ્રેષ્ઠ છે. તેમાં મુસ્લિમ સમાજ સહિત સૌનો વિકાસ અને પ્રગતિ સમાયેલી છે.

તમે મુસ્લિમ સમાજનો ઉદ્ધાર કરવા માંગતા હોવ તો વિવિધ ક્ષેત્રો જેમકે શૈક્ષણિક, આર્થિક, સામાજિક, રાજકીય વગેરેમાં ખંતપૂર્વક કામ કરો. જેઓ આ કામ નિખાલસ ભાવે કરી રહ્યા છે તેમને સહકાર આપો, જે કરવા માંગે છે તેમને માર્ગદર્શન આપો. મુસલમાનોની સુધારણા, તેમની ઉન્નતિ, તેમની એકતા, તેમનામાં ઈસ્લામી જાગૃતિ જેવા મેદાનોમાં આગળ વધીશું તો મિલ્લતનું પુનઃજીવન થશે. પરંતુ આ માનસિકતા તમારી અંદર કોમવાદની ભાવના પેદા કરી શકે છે. અથવા બીજા સમૂદાયો અને તેમના દુઃખ-દર્દને સમજવાથી દૂર કરી શકે છે, જેનાથી સાવધાન રહેવાની જરૂર છે.

નેતાગીરી કરવા માંગતા લોકો પાસે પાર્ટીઓની કમી નથી. આ લોકો તકવાદી હોય છે, જેઓ પોતાના લાભ માટે ગમે તે સ્તર સુધી જઈ શકે છે, આવા લોકોનું વ્યક્તિગત લાભ આગળ હોય છે અને દેશ, ધર્મ અને સમાજ પાછળ રહે છે. અને જો તમે માત્ર નેતાગીરી કરવા માંગતા હોવ તો મુસલમાનોના અધિકાર માટે નહીં મુસલમાનોના નાગરિક અધિકાર માટે સંઘર્ષ કરો. રાજકીય રીતે એવી કોઈ નીતિ ન અપનાવો કે જેથી વિખવાદ, અશાંતિ કે સાંપ્રદાયિકતા ફેલાય. લોકશાહી અને બંધારણીય મૂલ્યોની બહાલી માટે પ્રયત્ન કરો.

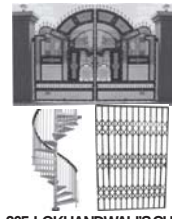
સદ્ભાવના મંચ, શાંતિ સમિતિ વગેરેની રચના કરો. વિવિધ ધર્મ અને સંપ્રદાયના લોકોને એક મંચ પર લાવવા અને તેમના વચ્ચેનો સેતુ બનવાનો પ્રયત્ન કરો. કોઈ લાભ પ્રાપ્ત કરવા માટે બ્રોકર્સ ક્યારેય ન બનશો. પોતાને મુસ્લિમ સમાજના હિતેચ્છુ જાહેર કરવા માંગતા હોવ તો ભલે કરો પરંતુ ઈસ્લામ અને મુસલમાનોની ઓળખ ભૂંસવવાનો પ્રયત્ન ન કરશો.

જે કરો કાયમી સ્વભાવે કરો. પાણીમાં આવતી ભરતીની જેમ નહીં, દરિયામાં ઉછળતા મોજાંની જેમ સતત કામ કરશો તો પરિણામ જરૂર મળશે. હઝરત મુહમ્મદ સ.અ.વ.એ ફરમાવ્યું જેનો ભાવાર્થ છે કે અલ્લાહને એ વ્યક્તિ વધુ પ્રિય છે જે ભલે ઓછું કામ કરે પરંતુ સતત કરે. પડકારો ઘણા છે એટલે ઘણા લોકોની કામ કરવાની હિમત થતી નથી. પરંતુ એ હકીકત છે કે દરેક સાડું કામ શરૂઆતમાં અસંભવ જ દેખાય છે. પરંતુ કામનું સાતત્ય જળવાઈ રહે તો મંઝિલ મળી જાય છે. આપણને સમય વેડફવાની જરૂર નથી, કેમકે જે વ્યક્તિને એ બીક હોય કે સવાર સુધી નિશ્ચિત સ્થાને નહીં પહોંચી શકે તે ઊંઘતો નથી, રાત્રે જ યાત્રા શરૂ કરી દે છે.

યે સદાએ આ રહી હું આબશારોં સે ચઢાને ચૂર હો જાએ જો હો અઝમે સફર પેદા

Prince Fabrication

Akil bhai M. 9426584514
Ismail bhai M. 9409407917
Ibrahim bhai M. 9723713519

ALL KIND OF
GATE, GRILL,
CHANAL
GATE,
SPIRAL
STAIR, STAIR
RAILING

205, LOKHANDWALI CHAWL, OPP. MOHAMMADI
MASJID, RAKHIYAL ROAD, BAPUNAGAR,
AHMEDABAD - 380024 (O): 079-22742658

સમલૈંગિક સંબંધોની પરવાનગી સમાજ વિનાશના આરે

સર્વોચ્ચ અદાલતે તેના તાજેતરના એક ચુકાદામાં ભારતીય દંડ સંહિતા (આઈપીસી)ની કલમ-૩૭૭ની જોગવાઈઓને મનસ્વી અને બિન-તાર્કિક ઠેરવીને પુષ્ત વયની બે વ્યક્તિઓ વચ્ચે પરસ્પર સંમતિથી સ્થાપિત થતા સમલૈંગિક સંબંધને અપરાધના પ્રકારમાંથી દૂર કરી દીધાં છે.

મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ દીપક મિશ્રા, જસ્ટિસ એમ.એન. ખાનવિલકર, જસ્ટિસ ડી.વાય ચંદ્રચૂડ, જસ્ટિસ રોહિંગ્ટન એફ. નરીમાન અને જસ્ટિસ ઈંદુ મલહોત્રાની બંધારણીય બેંચે કલમ-૩૭૭ની જોગવાઈઓને પડકારતી પીટીશનોનો સંયુક્ત ચુકાદો આપતાં જણાવ્યું છે કે એલબીજીટી વર્ગ (લેસ્બિયન, ગે, બાય સેક્સ્યુઅલ અને ટ્રાન્સજેન્ડર)ને તમામ અધિકારો પ્રાપ્ત છે જે દેશમાં કોઈ સામાન્ય નાગરિક ભોગવે છે. આ બાબતે મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ ઉપરાંત જસ્ટિસ ચંદ્રચૂડ, જસ્ટિસ ઈંદુ મલહોત્રાએ જુદા જુદા પરંતુ સંમતિ દર્શાવવા ચુકાદા આપ્યા છે. અદાલતે જણાવ્યું છે કે બંધારણની કલમ ૩૭૭ની કેટલીક જોગવાઈઓ અતાર્કિક અને મનસ્વી છે અને આપણે એકબીજાનો આદર કરવો જોઈએ.

આ ચુકાદાથી ઉક્ત વર્ગમાં આનંદનું મોજું ફરી વળ્યું છે. અને ઠેર ઠેર ઉત્સવો અને કાર્યક્રમો યોજાઈ રહ્યા છે.

બીજી બાજુ ઈસ્લામ ધર્મના વિદ્વાનોએ ચિંતા વ્યક્ત કરી છે કે આ અકુદરતી કૃત્યને કેવી રીતે મનોહર બનાવીને રજૂ કરવામાં આવી રહ્યું છે? તેના પરિણામે જાતીય માર્ગભ્રષ્ટતામાં ગજબનો વધારો થશે અને સમાજ વિનાશના દ્વારે પહોંચી જશે. ઓલ ઇન્ડિયા મુસ્લિમ પર્સનલ લૉ બોર્ડના સિનિયર સભ્યોએ આ અંગે અદાલતમાં અપીલ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે. જમાઅતે ઈસ્લામી હિંદ, જમીયતે ઉલેમાએ હિંદ વિ.એ પણ આ અંગે વિવિધ શબ્દોમાં પોતપોતાનો ભારે વિરોધ વ્યક્ત કર્યો છે. આનાથી સમાજ પર પડનારી નકારાત્મક અસરો અંગે પણ પોતાની ચિંતાઓ વ્યક્ત કરી છે. તમામ ધાર્મિક અગ્રણીઓ તેમજ તબીબી કે વૈજ્ઞાનિક ઢબની આ અંગેની તમામ દલીલો ગંભીરતાપૂર્વક સાંભળી તેમને ધ્યાને લઈ સ્વયં સુપ્રીમ કોર્ટે પોતાના ચુકાદા અંગે પુનઃવિચાર કરવો જોઈએ, અથવા તો જો આમ ન થાય તો સરકાર સંસદમાં આ અંગે યોગ્ય ખરડો લાવી આ ચુકાદાને બિનઅસરકારક બનાવવા તાત્કાલિક પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. જો આમ નહીં થાય તો સમાજને આ અંગેની ગંભીર સમસ્યાઓનો સામનો કરવો પડશે.

કુઆનિમજીદે સૂર: આરાફમાં આયત નંબર : ૮૦ અને ૮૧માં આ બાબતનો ઉલ્લેખ કર્યો છે :

“અને લૂતને અમે પયગંબર બનાવીને મોકલ્યો. પછી યાદ કરો જ્યારે તેણે પોતાની કોમને કહ્યું, “શું

તમે એવા નિર્લજ્જ થઈ ગયા છો કે તે શરમજનક કૃત્ય કરો છો જે તમારા પહેલાં દુનિયામાં કોઈએ નથી કર્યું?

તમે સ્ત્રીઓને છોડીને પુરુષો વડે પોતાની કામવાસના પૂરી કરો છો. હકીકત તો એ છે કે તમે તદ્દન હદથી વધી જનારા લોકો છો.”

ઉક્ત આયતો સંદર્ભે મૌલાના મૌદૂદીએ પોતાની સુપ્રસિદ્ધ તફ્સીરમાં નીચે મુજબ જણાવ્યું છે :

“આ ધૃષ્ટાસ્પદ કૃત્ય જેના કારણે આ કોમે (લૂતની કોમ) કાયમી ખ્યાતિ મેળવી છે, તેના આચરણથી તો દુરાચારી લોકો ક્યારેય દૂર રહ્યાં નહીં, પરંતુ આ ગૌરવ માત્ર ગ્રીસને મળેલું છે કે તેના ફિલસૂફીઓએ આ અધમ ગુન્હાને નૈતિકતાના ઉમદા લક્ષણના દરજ્જા સુધી લઈ જવાનો પ્રયત્ન કર્યો અને એ પછી પણ ક્યાશ બાકી રહી ગઈ હતી તેને આધુનિક પશ્ચિમી સભ્યતાએ પૂરી કરી કે જાહેરમાં તેની તરફેણમાં ભારે પ્રચાર કરવામાં આવ્યો, એટલે સુધી કે અમુક દેશોની સંસદોએ તેનો કાયદો ઘડીને કાયદેસર ઠરાવી દીધો. જો કે આ તદ્દન સ્પષ્ટ હકીકત છે કે સજાતીય સંભોગ પૂર્ણ રીતે પ્રાકૃતિક રીતની તદ્દન વિરુદ્ધ છે. અલ્લાહ તઆલાએ તમામ જીવધારી પ્રજાતિઓમાં નર અને માદા વચ્ચે તફાવત માત્ર વંશવૃદ્ધિ અને પ્રજાતિને બાકી રાખવા માટે રાખ્યો છે અને માનવજાતિમાં આનો વધારાનો ઉદ્દેશ્ય આ પણ છે કે બન્ને જાતિઓની વ્યક્તિઓ મળીને એક કુટુંબને અસ્તિત્વમાં લાવે અને તેના દ્વારા સભ્યતાનો પાયો નંખાય. આ જ હેતુ માટે પુરુષ અને સ્ત્રીની બે અલગ જાતિઓ બનાવવામાં આવી છે, તેમની અંદર એકબીજા માટે જાતીય

આકર્ષણ પેદા કરવામાં આવ્યું છે, તેમની શરીર રચના તથા માનસિક રચના એકબીજાના જવાબમાં દાંપત્ય જીવનના હેતુ માટે બિલકુલ સુયોગ્ય બનાવવામાં આવી છે અને તેમના પરસ્પર આકર્ષણમાં એ આનંદ રાખવામાં આવ્યો છે જે કુદરતની મરજીને પૂરી કરવા માટે એકીસાથે આમંત્રક અને ચાલકબળ પણ છે અને આ સેવાનો બદલો પણ. પરંતુ જે માણસ કુદરતની આ યોજનાની વિરુદ્ધ વર્તીને તેની સજાતીય વ્યક્તિ સાથે જાતીય આનંદ મેળવે છે તે એક જ સમયે અનેકો ગુન્હાઓનું આચરણ કરતી હોય છે. પ્રથમ તે પોતાની અને પોતાના સાથીની કુદરતી શરીર રચના અને માનસિક સંરચનાની સામે યુદ્ધ કરે છે અને તેમાં મોટો બગાડ પેદા કરે છે જેના લીધે બન્નેના શરીર, મન અને નૈતિકતા ઉપર અત્યંત ખરાબ અસરો પડે છે. બીજું, તે પ્રકૃતિ સાથે ગદારી અને અપ્રમાણિકતાનું આચરણ કરે છે, કેમકે પ્રકૃતિએ જે આનંદને જાતિ તથા સભ્યતાની સેવાનો ઈનામ બનાવ્યો હતો અને જેની પ્રાપ્તિને ફરજો, જવાબદારીઓ તથા હક્કોની સાથે જોડી હતી તે તેને કોઈ પણ સેવા

બજાવ્યા વિના અને કોઈ પણ ફરજ અને હક્ક અદા કર્યા વિના તથા કોઈ પણ જવાબદારી માથે લીધા વિના ચોરી લે છે. ત્રીજું, તે માનવ સમાજ સાથે ખુલ્લી અપ્રમાણિકતા આચરે છે કે સમાજે સ્થાપેલી સામાજિક સંસ્થાઓમાંથી લાભ તો ઉઠાવી લે છે પરંતુ જ્યારે તેનો પોતાનો વારો આવે છે ત્યારે હક્કો, ફરજો અને જવાબદારીઓનો બોજો ઉઠાવવાને બદલે તેની શક્તિઓને તદ્દન સ્વાર્થી રીતે એવી રીત માટે વાપરે છે જે સામાજિક સંસ્કૃતિ અને નૈતિકતા માટે ફક્ત બિનલાભદાયી જ નથી બલ્કે સ્વીકૃત રીતે હાનિકારક છે. તે પોતાની જાતને વંશ અને પરિવારની સેવા માટે ગેરલાયક બનાવે છે, પોતાની સાથે ઓછામાં ઓછા એક પુરુષને બિનકુદરતી હીજડાવૃત્તિમાં નાંખી દે છે, અને ઓછામાં ઓછી બે સ્ત્રીઓ માટે પણ જાતીય બદચલની તથા નૈતિક પતનનો દરવાજો ખોલી નાખે છે.”

પોતાના ચુકાદામાં સર્વોચ્ચ અદાલતે જણાવ્યું છે કે સમલૈંગિકતાએ અકુદરતી નથી.

ડૉ. જાવેદ જમીલ જેઓ બેંગલોરની યેનેપોયા ઈસ્લામી

યુનિવર્સિટી સાથે સંકળાયેલા છે અને ઈસ્લામ અંગે અસંખ્ય પુસ્તકોના લેખક છે તેઓ જણાવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે સમલૈંગિકતાને કુદરતી ઠરાવવા માટે શું:

(૧) શરીર વિજ્ઞાન અથવા શરીર રચનાશાસ્ત્રના કોઈ નિષ્ણાંતે શું એવી બાબતને સમર્થન આપ્યું છે કે ગુદા માર્ગ તેની વિશિષ્ટ રચના અને કાર્યોની દૃષ્ટિએ સંભોગ માટે બનાવવામાં આવ્યો છે?

(૨) કોઈપણ જીવવિજ્ઞાન-શાસ્ત્રી કે તબીબી વિજ્ઞાની શું એ બાબતને સમર્થન આપી શકે છે કે પ્રજનનમાં ગુદાની કોઈ ભૂમિકા છે?

(૩) સેક્સનું કાર્ય પ્રજનનનું છે (પછી ભલે તે દરેક વખતે પ્રજનનમાં ન પરિણમે) જેમકે ભોજનનું કાર્ય પોષણ આપવાનું છે (ભલે પછી ભોજન દરેક વખતે માત્ર પોષણ માટે કરવામાં આવતું ન હોય) જો કોઈ નાક, કાન અથવા ગુદા દ્વારા ભોજન લે તો શું એ કુદરતી બની જશે?

(૪) સંમતિના કારણે આ કૃત્ય કુદરતી બની જતી હોવાની દલીલ પણ ભૂલ ભરેલી છે. લાંચની આપ-લે આપનાર અને લેનારની સંમતિથી થાય છે તો શું એ કાયદેસર બની જશે? હિંદુઓ બીજી સ્ત્રી સાથે લગ્ન કરી શક્તા નથી ભલે તેના માટે બધા સંમત હોય. જો પરસ્પરની સંમતિના કારણે કોઈ વ્યક્તિ બીજાની હત્યા કરી નાખે તો શું એ કુદરતી બની જશે?

(૫) સમલૈંગિક સેક્સનું આચરણ સેક્સની તમામ પદ્ધતિઓમાં સૌથી વધુ બિન સ્વાસ્થ્યપ્રદ છે. છેલ્લા ૨૫ વર્ષમાં જે ચાર કરોડ લોકો એઈડ્સના કારણે મૃત્યુ પામ્યા છે તેમની બહુમતિ સમલૈંગિક વૈશ્યાઓ અને તેમના સંસર્ગમાં આવતી વ્યક્તિઓની હતી. વર્તમાન યુગમાં

ડૉ. જાવેદ જમીલ જેઓ બેંગલોરની ટેનેયોવા ઈસ્લામી યુનિવર્સિટી સાથે સંકળાયેલા છે અને ઈસ્લામ અંગે અસંખ્ય પુસ્તકોના લેખક છે તેઓ જણાવે છે કે સર્વોચ્ચ અદાલતે સમલૈંગિકતાને કુદરતી ઠરાવવા માટે શું:

(૧) શરીર વિજ્ઞાન અથવા શરીર રચનાશાસ્ત્રના કોઈ નિષ્ણાંતે શું એવી બાબતને સમર્થન આપ્યું છે કે ગુદા માર્ગ તેની વિશિષ્ટ રચના અને કાર્યોની દૃષ્ટિએ સંભોગ માટે બનાવવામાં આવ્યો છે?

(૨) કોઈપણ જીવવિજ્ઞાન-શાસ્ત્રી કે તબીબી વિજ્ઞાની શું એ બાબતને સમર્થન આપી શકે છે કે પ્રજનનમાં ગુદાની કોઈ ભૂમિકા છે?

(૩) સેક્સનું કાર્ય પ્રજનનનું છે (પછી ભલે તે દરેક વખતે પ્રજનનમાં ન પરિણમે) જેમકે ભોજનનું કાર્ય પોષણ આપવાનું છે (ભલે પછી ભોજન દરેક વખતે માત્ર પોષણ માટે કરવામાં આવતું ન હોય) જો કોઈ નાક, કાન અથવા ગુદા દ્વારા ભોજન લે તો શું એ કુદરતી બની જશે?

(૪) સંમતિના કારણે આ કૃત્ય કુદરતી બની જતી હોવાની દલીલ પણ ભૂલ ભરેલી છે. લાંચની આપ-લે આપનાર અને લેનારની સંમતિથી થાય છે તો શું એ કાયદેસર બની જશે? હિંદુઓ બીજી સ્ત્રી સાથે લગ્ન કરી શક્તા નથી ભલે તેના માટે બધા સંમત હોય. જો પરસ્પરની સંમતિના કારણે કોઈ વ્યક્તિ બીજાની હત્યા કરી નાખે તો શું એ કુદરતી બની જશે?

(૫) સમલૈંગિક સેક્સનું આચરણ સેક્સની તમામ પદ્ધતિઓમાં સૌથી વધુ બિન સ્વાસ્થ્યપ્રદ છે. છેલ્લા ૨૫ વર્ષમાં જે ચાર કરોડ લોકો એઈડ્સના કારણે મૃત્યુ પામ્યા છે તેમની બહુમતિ સમલૈંગિક વૈશ્યાઓ અને તેમના સંસર્ગમાં આવતી વ્યક્તિઓની હતી. વર્તમાન યુગમાં આ બન્ને મોટા ઉદ્યોગ બની ચૂક્યા છે. જે સભ્યતાપૂર્ણ આચરણ-વ્યવહારની મજાક સમાન છે.

આ બન્ને મોટા ઉદ્યોગ બની ચૂક્યા છે. જે સભ્યતાપૂર્ણ આચરણ-વ્યવહારની મજાક સમાન છે.

મુસ્લિમોની બહુમતિ તો પોતાના દીન અને શરીરના કારણે આ વિનાશક વાવાઝોડાથી સુરક્ષિત રહેશે પરંતુ જેમની પાસે કોઈ કાયમી નીતિ સંહિતા Code of Conduct ઉપલબ્ધ નથી તેમના માટે પરિસ્થિતિ મુશ્કેલ બનશે.

Eye Guard Opticals

Irfan Saiyad Mo.: 98252 84358

We make spectacles as per Dr. Prescription. Fitting of spectacles will be done on Japan Automatic Machine

S-B-3, Sunrise Point, Hanuman Gali, Opp. Kumar Sala No. 1, Raopura, Vadodara

સોનેરી સ્વપ્નો - ખોટા ફળો....!

રાજકારણ ખરેખર સરકારી આદેશો અને સરકારી વ્યવસ્થાને અંજામ આપવું અને સામૂહિક જવાબદારીઓનું નિરીક્ષણ તથા માર્ગદર્શનનું નામ છે. જેના માટે ઘણાં બધાં સિદ્ધાંતોની અમલવારી જરૂરી હોય છે. પરંતુ હાલના સમયના રાજકારણમાં વાંધાજનક વ્યાખ્યા ઉમેરી દેવામાં આવી છે. વાયદાથી ફરી જવું, દગો આપવા જેવી ખરાબીઓ પણ રાજકારણનો એક ભાગ બની ચુકી છે. વર્તમાનમાં રાજકારણી વ્યક્તિનો અર્થ એમ સમજવામાં આવે છે કે તે કોઈ મોટામાં મોટું જૂઠું કે અસત્ય બોલી શકે છે અને પોતાના લાભ માટે કોઈ પણ ખોટી રીત કે નીતિ અપનાવી શકે છે. રાજકારણની આ નવી વ્યાખ્યાની દોડમાં આપણા દેશના લોકો અને પક્ષો પણ બીજાથી પાછળ દેખાતા નથી. જો કે સુંદર લખાણો અને ગેરમાર્ગે દોરનાર ભાષણો વિષે આંગળી ચિંધવાની જરૂરત ઓછી દેખાય છે.

ગત ચૂંટણીમાં એવો પક્ષ સત્તામાં આવીને બેઠો છે, જેના દૃષ્ટિકોણ, ઉદ્દેશ્ય અને હેતુઓ કોઈ ગુપ્ત રહસ્ય નથી. એટલા માટે પોતાની વાસ્તવિક છબીને છૂપાવવા માટે ઘણાં પડદા પાડવાના પ્રયત્નો કર્યા છે. ભારતીય પ્રજાજનોથી અત્યંત સુંદર વાયદાઓ કર્યા છે. તેણે લઘુમતિઓમાંથી એવા તત્વોને પોતાના પ્રભુત્વના વર્તુળમાં લાવવાના પ્રયાસો કર્યા કે જેમના નામો જરૂરિયાતના સમયે ઉપયોગમાં લઈ શકાય. તદ્દુપરાંત ભારતીય જનતાને “અચ્છે દિન”ની ખુશખબરી પણ સંભળાવી. આ પક્ષ

સરકારી નેતૃત્વ માટે એવી વ્યક્તિની પસંદગી કરી જે દેશના પરિપ્રેક્ષ્યમાં કદાપિ તે હેસિયતને લાયક નહોતો, જ્યાં આજે તેને લાવીને બેસાડી દેવામાં આવ્યો છે. દેશની સંસદીય પ્રણાલી કે ઇતિહાસમાં તેની કોઈ ભૂમિકા દેખાતી નથી. બલ્કે એક નાનકડા રાજ્ય ગુજરાતના રાજકારણમાં મુખ્યમંત્રીના હોદ્દા પર રહીને પણ લઘુમતિને હાનિ, કોમવાદી ભેદભાવ અને સંકિર્ણ દ્રષ્ટિના પોતાના સાથીઓ સાથેના દૂર વ્યવહારના કાર્યોમાં લિપ્ત રહ્યો છે. તેમ છતાં ભારત જેવા વિશાળ દેશના નેતૃત્વ માટે તેની પસંદગી અમલમાં લાવવામાં આવી અને તેના માટે સત્તાધારી પક્ષના પુરોગામી નેતૃત્વને પણ બલિના બકરા બનાવીને હંમેશ માટે ઠેકાણે પાડી દેવાયાં છે. એલ.કે.અડવાણી, મુરલી મનોહર જોષી જેવા અનેક ભાજપના નેતાઓને પણ રાજકારણના કુરુક્ષેત્રથી બરતરફ કરી દેવામાં આવ્યા છે.

આંતરિક પરિસ્થિતિઓ પર દ્રષ્ટિપાત કરીએ તો અહીં પણ પોતાને દેશભક્ત કહેનાર ભાજપ સરકાર સફળતાથી ઘણી દૂર છે. આગળ વધીને નારાબાજી કરનારા વડાપ્રધાન અને તેમના કેબિનેટ મંત્રીઓની આજ પર્યંતની કાર્યવાહી નિષ્ફળતા અને તકલીફોમાં લિપ્ત છે. આ સંબંધે નવેમ્બર ૨૦૧૬માં નાટકીય રીતે નોટબંધીની કાર્યનીતિએ વર્તમાન સરકારને સામાન્ય વ્યક્તિ સમક્ષ નગ્ન કરી દીધી છે. જેથી આમ કહેવું કશું મુશ્કેલ નથી કે દેશની શાસન ધુરા એવા લોકોના હાથમાં છે જે દેશને ચલાવવાની

લાયકાત જ ધરાવતા નથી. બલ્કે તેમને જન સામાન્યની પીડા અને જરૂરિયાતોનો અહેસાસ પણ નથી. જે સમસ્યા પર સંસદના ગૃહોમાં ખુલ્લી ચર્ચા થવી જોઈતી હતી, તેના પર અત્યંત ઉતાવળે અને વાંધાજનક રહસ્યોથી કામ લેવાયું. અનેક ટેકનિકલી અને કાયદાકીય ખામીઓ અને ખરાબીઓ પણ જાહેર થઈ ગઈ. કેન્દ્રિય સરકારના રોજના બદલાતા નિયમો અને આદેશોથી આ પૂરવાર થઈ ગયું કે સરકાર પાસે કોઈ ચુસ્ત કાર્યનીતિ નથી. વડાપ્રધાને સંસદમાં સતત ગેરહાજર રહીને તેમણે આ વાત પણ પુરવાર કરી દીધી છે કે ઉચ્ચ હોદ્દા પર રહીને તેમને ક્યાં બોલવું જોઈએ અને ક્યાં મૌન રહેવું જોઈએ. આથી તેમની ગેરહાજરીના લીધે સંસદની કાર્યવાહીમાં કરોડો રૂપિયા વ્યર્થ ગયા અને લોક પ્રતિનિધિત્વની જવાબદારી પણ અદા ન થઈ શકી. વારંવાર માંગણીઓ છતાં સંસદમાં ગેરહાજર રહ્યાં અને સંસદ બહાર પોતાની પસંદના શ્રોતાઓને પોતાના ભાષણોથી મજા કરવાના અવસરો આપતાં રહ્યાં.

પ્રાકૃતિક રીતે જે દેશના નાગરિકો અવિશ્વાસના આવા વાતાવરણમાં ગ્રસ્ત હશે, તો તેમાં પરસ્પર ભાઈચારો, વિશ્વાસનું વાતાવરણ અત્યંત મુશ્કેલ થઈ પડશે. જેથી આ અગત્યની ગૂંચવણ ભરી સમસ્યાને દરેક રાજકીય પક્ષોએ સકારાત્મક રીતે સમજવી પડશે, જો તે ભારત દેશ ઉપર શાસન કરવા ઈચ્છે છે.

—●—

વધતી જતી વૈશ્વિક સાંપ્રદાયિકતાનો સામનો આવશ્યક

દુનિયાના બધા ક્ષેત્રો અને ધર્મોની જેમ ભારતમાંથી પણ મોટી સંખ્યામાં હિંદુઓ બીજા દેશોમાં જતા રહ્યા છે. તેનું એક મોટું કારણ એ છે ત્યાં ખાસ કરીને પશ્ચિમી દેશોમાં રોજગારના શ્રેષ્ઠ અવસરોની ઉપલબ્ધતા અને અપેક્ષા મુજબનું ઊંચું જીવનધોરણ. દુનિયાના લગભગ બધા દેશોમાં ભારતીય મૂળનાં હિંદુ નિવાસી છે. વિકસિત દેશો જેમ કે ઈંગ્લેન્ડ, અમેરિકા અને કેનેડા, પ્રવાસી ભારતીયોને ખૂબ જ ફાવે છે. જે ભારતીયો પશ્ચિમી દેશોમાં વસી રહ્યા છે, તે ત્યાંની સંસ્કૃતિ અને સભ્યતામાં અમુક હદ સુધી તો ભળી ગયા છે, પરંતુ તે પોતાના પૂર્વગ્રહથી મુક્ત નથી થઈ રહ્યાં. તે પોતાની ભારતીયતાની ઉજવણીઓ મનાવવા માટે સમારોહ આયોજિત કરે છે. એમના ધર્મ આધારિત ઘણા સંગઠનો પણ છે.

અમેરિકામાં પણ મોટી સંખ્યામાં ભારતીય હિંદુઓ રહે છે. ત્યાંના પ્રવાસી હિંદુઓના એક વિભાગે હાલમાં શિકાગોમાં વર્લ્ડ હિંદુ કોંગ્રેસનું આયોજન કર્યું, જેમાં આરએસએસ પ્રમુખ મોહન ભાગવતને પણ આમંત્રણ આપવામાં આવ્યું હતું.

અમુક અપ્રવાસી ભારતીય જેને સામાન્ય ભાષામાં NRI કહીએ છીએ, તે માને છે કે સંઘ પરિવાર જ હિંદુઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. સંઘને હિંદુઓનું પ્રતિનિધિ સંગઠન તરીકે માનવું

પોતાનામાં આશ્ચર્યજનક છે. કેમ કે તે હિંદુ ધર્મ નહીં બલકે તેના બ્રાહ્મણવાદી સંસ્કરણનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે. સ્વતંત્રતા સંગ્રામ દરમિયાન દેશના મોટાભાગના હિંદુઓએ મહાત્મા ગાંધીને પોતાના નાયક સ્વીકાર કર્યા અને સ્વતંત્રતા સંગ્રામમાં આગળ વધીને ભાગ લીધો. તેનાથી વિપરીત, આરએસએસ જેનો એજન્ડા હિંદુ રાષ્ટ્રની સ્થાપના છે, તેણે પોતાને

સ્વતંત્રતા સંગ્રામથી સુરક્ષિત રીતે દૂર રાખ્યા હતા. વર્લ્ડ હિંદુ કોંગ્રેસના આયોજનકર્તાઓને કદાચ એ ખબર હશે કે વીસમી સદીના મહાનતમ હિંદુ મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીની હત્યા જે વ્યક્તિએ કરી હતી તે આરએસએસની હિંદુ રાષ્ટ્રના વિચારધારા પ્રતિ પૂર્ણ નિષ્ઠા રાખતો હતો.

જે કંઈ પણ હોય, વર્લ્ડ હિંદુ કોંગ્રેસને સંબોધિત કરતાં મોહન ભાગવતે ઘણી એવી વાતો કરી જે અન્ય ધર્મો અને અન્ય વિચારધારાઓમાં શ્રદ્ધા રાખનારા ભારતીયોના પ્રતિ ભયંકર અપમાનજનક હતી. હિંદુઓની એકતા પર ભાર આપતાં ભાગવત કહે છે, “જો સિંહ એકલો હશે તો જંગલી કૂતરા પણ તેની ઉપર હુમલો કરી તેને પરાજિત કરી દે છે.” અમુક વ્યક્તિઓનું એવું માનવું છે કે આરએસએસ પ્રમુખની આ ટિપ્પણી સંઘના એ વિચારધારાનું સ્પષ્ટીકરણ હતું કે મુસ્લિમ હુમલાખોરોએ દેશ ઉપર હુમલા કર્યા અને તેની છાપ અહીં મૂકી ગયા અને તે પણ ખ્રિસ્તી મિશનરીઓ દેશના નિર્ધન વિસ્તારમાં જઈને હિંદુઓને ખ્રિસ્તી બનાવવામાં લાગી ગયા છે. તેણે ખેતીને નુકસાન પહોંચાડનારા કીટો અને તેને નાશ કરનારા કીટનાશકોની પણ ચર્ચા કરી. સંભવિત રીતે તેના માટે ભારતના ધાર્મિક અલ્પસંખ્યક કીટ છે.

ભારતીય ઇતિહાસની પોતાની સમજ અને વિચારધારાને અભિવ્યક્ત કરતાં તેણે કહ્યું, “આપણે હજારો વર્ષોથી દુઃખ અને કષ્ટ કેમ ભોગવી રહ્યાં છીએ? આપણી પાસે બધું છે, આપણે બધું જાણીએ છીએ. આપણે એ જ્ઞાનને ખોઈ નાખ્યું જે આપણી પાસે હતું. આપણે એક સાથે મળીને કામ કરવું બંધ કરી દીધું.”

તેમના ભાષણ પર પ્રતિક્રિયા વ્યક્ત કરતા દેશના રાજ પક્ષોએ તેમની ટિપ્પણી અને વિચારો પર રોષ વ્યક્ત કર્યો. એનસીપીના નવાબ મલિકે કહ્યું, “ભાજપ અને આરએસએસની વિચારધારા હિંદુ વિરોધી છે અને સંઘ જ જાતિવાદની રાજનીતિ કરે છે. જો તે હિંદુઓને જાતિના આધાર પર વિભાજિત કરવાનું બંધ કરી દે તો હિંદુઓની સાથે સાથે અન્ય ધર્મોના લોકો પણ સિંહ બની જશે.” કોંગ્રેસના સચિન સાવંતે કહ્યું, “આરએસએસની વિચારધારા હિંદુ વિરોધી છે. આરએસએસ નીચી જાતિઓ અને અન્ય ધર્મોના પ્રતિ પોતાના દ્વેષ માટે જાણીતો છે. આ શર્મનાક છે કે આરએસએસ પ્રમુખે અન્ય ધર્મો વિશે નિશ્ચિતપણે અશોભનીય ટિપ્પણીઓ કરી.”

ભારીપા બહુજન મહાસંઘના પ્રકાશ આંબેડકરે કહ્યું કે, “ભાગવતે દેશના વિપક્ષી દળોને કૂતરા કહ્યું. હું ભાગવતની આવી માનસિકતાની ભયંકર નિંદા કરું છું. તેને કોઈ અધિકાર નથી કે તે વિપક્ષોને આવી રીતના અપમાનજનક વિશ્લેષણોથી સંબોધિત કરે.”

એ દિલચસ્પ છે કે વર્લ્ડ હિંદુ કોંગ્રેસના આયોજન સ્થળ પર લાગેલા પોસ્ટર, બેનર વગર કોઈ લાગલપેટ આરએસએસના એજન્ડાને પ્રતિબિંબિત કરી રહ્યા હતા. લવ-જેહાદ સંબંધિત એક પોસ્ટરમાં મન્સૂર અલી ખાન પટૌડી અને શર્મિલા ટાગોરના વિવાહને લવ જેહાદ બતાડવામાં આવ્યું હતું. આ પોસ્ટરમાં પૂછ્યું હતું કે શું સૈફ અલી ખાન તેની પત્ની કરીના કપૂરને મુસલમાન બનાવવા માટે મજબૂર કરશે? અને તે પણ પૂછ્યું કે તેમણે તેના બાળકને એક

અરબી નામ (તૈમૂર) કેમ આપ્યું? પોસ્ટરોથી એ સ્પષ્ટ હતું કે હિંદુ કોંગ્રેસના આયોજનકર્તા એમ માને છે કે આંતર જાતીય લગ્ન હિંદુઓનો અંત કરી નાખશે. આયોજનકર્તાઓની માનસિકતા વિશુદ્ધ પિતૃપ્રધાન હતી. વર્લ્ડ હિંદુ કોંગ્રેસના આ દાવાને અને ઘોષણાઓને અમેરિકામાં રહેનારાં પ્રગતિશીલ હિંદુઓએ પડકાર ફેંક્યો. ભારતીય મૂળના લોકોએ એક પ્રેસ વિજ્ઞાપન બહાર પાડીને કહ્યું કે “આરએસએસની રાજનીતિ હિંદુ શ્રેષ્ઠતાવાદી વિચારધારાથી પ્રેરિત છે અને તે ભારતમાં લઘુમતીઓની ધાર્મિક સ્વતંત્રતા અને તેના માનવાધિકારોને કચડવા માંગે છે.” શિકાગોના ‘સાઉથ એશિયન ફોર જસ્ટિસ’ સંગઠનના યુવા કાર્યકર્તાઓએ સૂત્ર બુલંદ કર્યું છે: “આરએસએસ પાછા જાઓ, અમારા શહેરમાં તમારા માટે કોઈ સ્થાન નથી.” અને “હિંદુ ફાસીવાદને રોકો.” આ પ્રદર્શનકારોની સંમેલનમા ભાગ લેવા આવેલા દર્શકોથી ઝડપ પણ થઈ.

જે હોય તે પણ વર્લ્ડ હિંદુ કોંગ્રેસ જેવા સંગઠન, અમેરિકામાં હિંદુઓની ઓળખ સંકટનો લાભ ઉઠાવવા ઈચ્છે છે. જે હિંદુ અમેરિકા ગયા છે એમના ત્યાં પહોંચ્યા પછી એક સાંસ્કૃતિક શોક લાગ્યો. એમને એ જોઈને આશ્ચર્ય થયું કે ત્યાં સામાજિક અને લૈંગિક અસમાનતાને કોઈ સ્થાન નથી. એમણે જોયું કે મહિલાઓ ત્યાં નિર્ણય લેવામાં સ્વતંત્ર છે. આ બધું એમની માનસિકતાથી મેળ ન હોતું ખાતું. આ તે લોકો છે જેઓ પોતાની માતૃભૂમિથી જોડાઈ રહેવા તો ઈચ્છતા હતા, પરંતુ ધનની લાલસાના કારણે તેઓ અમેરિકા છોડી નથી શકતા. આ લોકો હેરાન-પરેશાન થઈ ગયા છે કેમ કે તે

જાતિગત અને લૈંગિક અસમાનતાના આદિ છે, જે અમેરિકામાં નથી. આરએસએસ તેના માટે મલમનું કામ કરે છે. તે ભારતના ભૂતકાળની સ્તુતિ કરી અહીંયા વ્યાપેલી સામાજિક અને લૈંગિક અસમાનતાને ઢાંકવા માંગે છે. આરએસએસ માર્કો હિંદુત્વ એમને એ ઓળખાણ આપે છે, જેનાથી તે મૂળભૂત મૂલ્યોને સુરક્ષિત રાખીને પૈસા કમાવી શકે છે. તેથી હિંદુઓના આ વિભાગ માટે આરએસએસ હિંદુ ધર્મનો પર્યાયવાચી છે.

આ રણનીતિનો પ્રયોગ કરીને અમેરિકામાં વિશ્વ હિંદુ પરિષદ અને એના જેવા બીજા અન્ય સંગઠનોએ પોતાની ડાળો જમાવી. ચૂંટણી દરમિયાન મોટી સંખ્યામાં અપ્રવાસી ભારતીય ભાજપના પ્રચાર માટે ભારત આવે છે. સંઘ પરિવાર અને ભાજપને તે લોકો ખુલ્લે હાથે આર્થિક સહાયતા પણ ઉપલબ્ધ કરાવે છે. આરએસએસ હેઠળ ગઠિત એક સંસ્થા હિંદુ સ્વયં સેવક સંઘ અમેરિકામાં હજારો શાખાઓ ચલાવે છે.

આરએસએસ પ્રમુખે જે કંઈ પણ કહ્યું તું તે નિશ્ચિત રૂપથી ભારતની ધાર્મિક લઘુમતીને નીચા દેખાડવાના પ્રયાસો હતા. આપણે ફક્ત એ આશા રાખી શકીએ છીએ કે અમેરિકામાં સક્રિય ‘સાઉથ એશિયન્સ ફોર જસ્ટિસ’ જેવા પ્રગતિશીલ સંગઠન ધર્મનિરપેક્ષ મૂલ્યોને પ્રોત્સાહન આપતા રહીશું અને આરએસએસની વિઘટનકારી વિચારો વિરુદ્ધ દઢતાપૂર્વક સામનો કરીશું, જેને સંઘ ભારતની સરહદોથી હજારો માઈલ દૂર ફેલાવવા ઈચ્છે છે. ●

નારીવાદ કે બજારવાદ?

બજારવાદી કલ્પરે હવે અમીર વર્ગોમાંથી આવનારી મહિલાઓના એક એવા વર્ગનું સર્જન કર્યું છે, જે બજારવાદથી સંતુષ્ટ તથા બજારવાદના રસ્તામાં અવરોધ બનનારા દરેક વસ્તુથી અસંતુષ્ટ છે. પોતાને નારી સ્વતંત્રતાની ઝંડા ધારક સમજનારી આ સ્ત્રીઓ પોતે ક્યારે બજારવાદની ગુલામ થઈ ગઈ એ એમને ખબર પણ ન પડી. એમનું મગજ પૂરી રીતે બજારની જાળમાં ફસાઈ ચૂક્યું છે અને બજાર ક્યારે આનાથી સ્ત્રી સ્વતંત્રતાના નામ પર માનવ વિરોધી સ્વતંત્રતા કરાવવા લાગ્યો, એમને ક્યારેય તેનો આભાસ પણ ન થયો. આમનો સ્ત્રી સ્વતંત્રતા, મહિલાના અધિકારોની ભરપૂર વકીલાત તો કરે છે, પરંતુ ફક્ત પુરુષ કરે ત્યારે. સ્ત્રીઓનું એ શોષણ જે મૂડીવાદની ભેટ છે તેને પણ આ વર્ગ પિતૃત્વની ઊપજ બતાવીને આ વર્ગ ભારે ચાલાકીથી બજાર અને મૂડીવાદને બચાવી લે છે, અને બજારની ગુલામીના રસ્તા સરળ કરી તેને વધુ મજબૂત બનાવી દે છે. એવું નથી કે પિતૃત્વ જેવી કોઈ ખરાબી ઉપસ્થિત નહીં હોય, પરંતુ બજારવાદને બચાવવા માટે પિતૃત્વ કે કોઈ અન્ય ખરાબી પર શોષણને દોષારોપણ તે શોષણ ને પ્રોત્સાહન આપે છે.

સામાન્ય રીતે આપણા સમાજમાં આ જોવામાં આવે છે કે કોઈ પણ તહેવારના પ્રસંગ પર સામાન્યથી મધ્યમ વર્ગના લોકોને એ તહેવાર મનાવવા માટે, તેને ખાસ

બનાવવા માટે સ્ત્રીઓ દ્વારા વિવિધ પ્રકારના પકવાન બનાવવામાં આવે છે અને આ બધામાં ઘણી વખત મહિલા પર દબાણ વધી જાય છે અને તહેવારોમાં તે વધુ મજા નથી લઈ શકતી. હવે આ વાતનો વિરોધ સ્ત્રીવાદના નામ પર પુરુષ વિરોધમાં તલ્લીન મહિલાઓનું દળ આમ કહીને કરે છે કે પુરુષવાદી સમાજે મહિલાઓને તહેવારના નામ પર ફક્ત રસોડામાં વ્યસ્ત રાખી છે. જ્યારે કે આપણે જોઈએ તો આ જ સામાન્ય પરિવારોમાં તહેવારોને ખાસ

બનાવવા માટે તે પરિવારના પુરુષ માથે પણ એટલું જ દબાણ હોય છે. પતિ કે પિતાની ભૂમિકામાં હોવા છતાં, આ તહેવારોના પ્રસંગો ઉપર તે પોતાના માટે સસ્તું અને પોતાની પત્ની અને બાળકો માટે મોંઘામાં મોંઘા ડ્રેસ ખરીદે છે. પોતાને બીજાથી ઊંચા દેખાડવાના સામાજિક દબાણ સાથે જ્યારે કોઈ તહેવાર મનાવવામાં આવે છે તો શોષણ ફક્ત મહિલાનું જ નહિ પુરુષનું પણ થાય છે. આ દબાણ બજારવાદની ભેટ છે નહીં કે પિતૃત્વ અથવા અન્ય વસ્તુની.

બજાર દરેક સમયે ટીવી, સમાચાર પત્ર, મેગેઝિનનાં માધ્યમથી લોકોને શીખવાડે છે કે કઈ રીતે મોંઘા કપડામાં તમે ખાસ દેખાશો, બજાર તમને દેખાડે છે કે તહેવારોમાં હજાર પ્રકારની વાનગી બનાવવાથી તમારું સ્ટેટસ કેટલું વધી જશે.

આ મામલામાં થવું તો આમ જોઈએ કે સમાજવાદી હોય કે નારીવાદી તે બજારના દબાણ પર પ્રહાર કરીને તેના નુકસાન બતાવીને લોકોને સાવચેત કરે કે જો કોઈ વસ્તુ મહત્વપૂર્ણ છે તો લોકોનો પ્રેમ. ખૂબ જ જરૂરી છે કે બીજાની તુલનામાં પારસ્પરિક પ્રેમ ખતમ ન થાય.

હવે આ બંને વસ્તુઓમાં દબાણ મહિલા અને પુરુષ બંને પર થાય છે, પરંતુ આધુનિક નારીઓનો નારીવાદ આને પુરુષવાદ એન્ડ બ્લો બ્લોની દેન બતાડીને, મૂડીવાદ આધારિત બજાર સંસ્કૃતિના શોષણ પર વાત નથી કરતા? તે સ્ત્રી સ્વતંત્રતા કરતા પોતે બજાર માટે એક હથિયારનું કામ કામ કરે છે અને સામાન્ય લોકોને સ્ત્રી સ્વતંત્રતાના નામ પર મૂર્ખ બનાવે છે. એમની સ્વતંત્રતા બજાર સમર્થક સ્વતંત્રતા છે. બજાર અને તેની લાદેલી માનસિકતા પર આ લોકો ક્યારેય પણ પ્રશ્ન નથી ઉપાડતા અને જે દિવસે ઉપાડશે ટીવી અને મીડિયા આને આટલું મહત્વ આપવાનું બંધ કરી દેશે. ટીવી અને મીડિયા એને જ મહત્વ આપે છે જે બજાર આધારિત ‘પોપ્યુલર સંસ્કૃતિ’ના સમર્થક છે. ●

Ethics

ટેકનોલોજીમાં નૈતિકતા

માનવ ઇતિહાસમાં પ્રત્યેક તબક્કામાં જ્ઞાન અને કળાનો ધર્મ અને નૈતિકતા સાથે ગાઢ સંબંધ રહ્યો છે. આધુનિક યુગની સમસ્યાઓનું એક મોટું કારણ એ છે કે આ યુગમાં આ સંબંધ અત્યંત નબળો પડી ગયો છે. આધુનિક પશ્ચિમી જીવનની પૂરી ઈમારત બિન સાંપ્રદાયિક વિચારના આધારો પર ઉભી છે. આધુનિકતાના દૃષ્ટિકોણના ઘડવૈયાના સમીપ ધાર્મિકતા અને નૈતિકતાની કલ્પનાનો ન માત્ર વિજ્ઞાન અને જ્ઞાન કળાથી કોઈ સંબંધ નથી રહ્યો, બલકે આ કલ્પના શિક્ષણના વિકાસના માર્ગોમાં અવરોધરૂપ છે. જેથી આ વાતના ગંભીર પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા કે સવિશેષ વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના સંશોધનો દરેક પ્રકારના નૈતિક દબાણથી મુક્ત થઈને કરવામાં આવે પરિણામે આધુનિક ટેકનોલોજીએ જ્યારે પોતાના પ્રવાસનો આરંભ કર્યો તો તે વખતે તેના સામે કોઈ

નૈતિક ધ્યેય કે હેતુ ન હતાં. વળી આધુનિક પશ્ચિમ સંસ્કૃતિના સામે એક મહત્વનું લક્ષ્ય પ્રકૃતિથી યુદ્ધ અથવા પ્રકૃતિ ઉપર વિજય મેળવવો હતું. તે માનવોની સફળતાની કમાલ એ સમજતા રહ્યા કે પ્રકૃતિની તમામ શક્તિઓ પર મનુષ્યનું સંપૂર્ણ નિયંત્રણ થઈ જાય. જેના પરિણામે ટેકનોલોજી પ્રકૃતિથી ઓતપ્રોત ન થઈ શકી. પછી એક મોટી દુર્ઘટના એ થઈ કે નૈતિક કલ્પનાથી મુક્ત થઈ ગયા પછી વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અમલી રીતે નિષ્પક્ષ ન રહી શકી. બહે વેપારીક, રાજકીય અને સૈનિક હિતોના આધિન થઈ ગઈ. આ પરિસ્થિતિએ નીચે મુજબના સખત નુકસાનોથી વિશ્વમાનવસમાજને ગ્રસ્ત કરી દીધો.

(૧) પ્રકૃતિ પર વિજયના ઉન્માદે પ્રકૃતિને જ ખરાબ રીતે અસ્તવ્યસ્ત કરી નાંખી. જેના પરિણામે પૃથ્વીના પર્યાવરણની કટોકટી ઊભી થઈ અને

જેના કારણે આજે પરિસ્થિતિ એ છે કે આજે હવા, પાણી બધું ઝેરયુક્ત બની ગયું છે અને માનવ જીવનનું અસ્તિત્વ જ ભયમાં મુકાઈ ગયું છે.

(૨) ભૌતિકવાદી સભ્યતાએ મોજમજા અને ફુગુલ ખર્ચનો જે સ્વભાવ બનાવી દીધો છે તેના કારણે કુદરતી સંસાધનોની વિકરાળ લૂંટફાટ મચાવી છે. ધનવાન વ્યક્તિઓ અને દેશોએ દુનિયાના બીજા લોકોની પરવા કર્યા વગર ટેકનોલોજી દ્વારા પોતાના આરામ અને સુખસમૃદ્ધિનો સામાન પેદા કર્યો અને તેનું પરિણામ આજે એ છે કે હવા, પાણી અને શક્તિના સ્ત્રોતો જેવી પ્રાથમિક જરૂરતોની ખૂબ જ કટોકટી ઊભી થઈ ગઈ છે.

(૩) આધુનિક ટેકનોલોજીનો જ્યારે આધુનિક સામ્રાજ્યવાદી ઉદ્દેશો સાથે મેળાપ થયો તો ભયાનક શસ્ત્રો અસ્તિત્વમાં આવી ગયાં. આજે સમગ્ર

જગત આ શસ્ત્રોના કારણે અમુક મોટી શક્તિઓના હાથે ગિરવે મુકાઈ ચૂકી છે.

(૪) જે પ્રકારની નૈતિક કલ્પનાની છાયામા આધુનિક ટેકનોલોજીનો વિકાસ થયો એનું પરિણામ છે કે આજે સ્વચ્છંદતા અને નગ્નતાને ઉત્તેજન આપનારી મનોરંજક ટેકનોલોજી જ આધુનિક જગતની મહત્વની ટેકનોલોજી બની ગઈ છે. જેણે સેક્સ પરિમાણોના આધારોનો જ સર્વનાશ કરી નાંખ્યો છે અને પારિવારિક વ્યવસ્થા સમગ્ર વિશ્વમાં છિન્નભિન્ન થતી જઈ રહી છે.

(૫) સૌથી મહત્વની કટોકટી એ છે જેને પ્રાથમિકતાની કટોકટી કહી શકાય છે. મૂડીવાદી પશ્ચિમી સંસ્કૃતિની ગુલામીમાં આ ટેકનોલોજીની પ્રાથમિકતા માત્ર મોટા મોટા વેપારી રોકાણકારો અને મૂડીવાદીઓના હિતો છે. ગત થોડા વર્ષોમાં વિશ્વની શ્રેષ્ઠ યોગ્યતાઓ ઈન્ફોર્મેશન ટેકનોલોજીમાં વપરાઈ છે. કેમ કે તેનાથી મોટા ગંજાવર ઉદ્યોગપતિઓના હિતો સંકળાયેલા છે. ત્યાં સુધી કે તબીબી કામો અને જન સ્વાસ્થ્ય સંબંધે સંશોધનોમાં પણ તે જ રોગોના ઈલાજ પર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવે છે જેને ધનવાનો અને ધનવાન દેશોના રોગો સમજવામાં આવે છે. ત્રીજા વિશ્વની ગરીબ પ્રજાની તબીબી સમસ્યાઓ પર ખૂબ ઓછું ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

આ તે પશ્ચાદભૂમિ છે, જેણે સમગ્ર વિશ્વમાં ટેકનોલોજીની નૈતિકતા (Technoethics)નો પ્રશ્ન ગંભીરતાથી ઉભો કરી દીધો છે અને બે ત્રણ સદીઓના અનુભવ પછી દુનિયા એ માનવા વિવશ થઈ ગઈ છે કે ટેકનોલોજી અને વિજ્ઞાન ઉપર પણ અમુક નૈતિક પકડ લાગુ પાડવી જોઈએ એ પ્રશ્ન કે કોઈ ટેકનોલોજીનું સંશોધન

થવું જોઈએ કે નહીં? આ પણ નૈતિક સિદ્ધાંતોના આધિન જ નક્કી થવું જોઈએ કે તેનો ઉપયોગ કયા ધ્યેય આધિન થવો જોઈએ અને ક્યાં ન થવો જોઈએ.

ભલે ઘણાં વિલંબથી પણ હવે ટેકનોએથીક્સ સમગ્ર વિશ્વમાં એક મહત્વની આચારસંહિતા સાથે આગળ આવી રહ્યું છે. ટેકનોલોજી સંબંધિત કોન્ફરન્સો અને વિજ્ઞાન ચર્ચાઓનો તે મહત્વનો વિષય બનતો જઈ રહ્યો છે. સરકારો તેના આધારે નીતિ-નિયમો બનાવી રહી છે અને વિદ્યાલયોમાં ટેકનોલોજીના દરેક કોર્ષમાં નૈતિક આચાર સંહિતા તેનો અનિવાર્ય હિસ્સો બની ગયો છે.

ઈસ્લામના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો :

ટેકનોલોજીની ઈસ્લામી નૈતિકતા નક્ક કરતી વખતે ઈસ્લામની નીચે મુજબની મહત્વની કલ્પનાઓ નજર સમક્ષ રાખવી જરૂરી છે, જે ટેકનોલોજી સંબંધે ઈસ્લામી નૈતિકતાની રચનામાં પાયાનું કામ કરે છે.

(૧) એકેશ્વરવાદ (તૌહિદ)ની કલ્પના : એક માત્ર ખુદા પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ, તેના ગુણોને માનવા, તે જ સ્વામી છે જેની સામે જવાબ આપવાનો છે, જેની સ્તુતિ-પ્રશંસા અનુસરણ-પ્રેમ અને ઉપકારોથી મનને ભરી દેવું. આ ઈસ્લામી માન્યતાના મુખ્ય આધારો અને તકાદાઓ છે અને આ જ ઈસ્લામી નૈતિકતાનો ખરો આધાર છે.

(૨) ખિલાફતની કલ્પના : મનુષ્ય અલ્લાહનો ખલીફા એટલે ઉત્તરાધિકારી છે. જેના કારણે તેની અસલ જવાબદારી અલ્લાહના દીનની સ્થાપના કરીને તેની મરજી મુજબ એક નવીન સભ્યતાનું નિર્માણ કરવાનું છે. જીવનના તમામ ક્ષેત્રોને અલ્લાહની અવજા અને વિદ્રોહથી પાક કરી દે. આ જ હેતુ માટે મનુષ્ય દુનિયામાં પેદા કરવામાં આવ્યો છે.

(૩) અમાનત : આ જગતની તમામ વસ્તુઓ મનુષ્ય માટે બનાવવામાં આવી છે. જે તમામ મનુષ્ય પાસે અલ્લાહની અમાનત છે. જેના વિષે તેણે પરલોકના દિવસે જવાબ આપવાનો છે. જેમાં તેણે અલ્લાહની મરજી મુજબ અને તેણે આપેલી મર્યાદાઓ સુધી જ ઉપયોગ કરવાનો છે.

(૪) સમતોલન અને પ્રમાણ : અલ્લાહ દ્વારા સર્જન પામેલ આ સૃષ્ટિમાં અદ્ભૂત સમતોલન જોવા મળે છે. ખુદાના ખલીફાની હૈસિયતથી આ સમતોલન જાળવી રાખવું આપણી જવાબદારી છે. તેમાં વિક્ષેપ કે વિખવાદ ખુદાના આકોશને ભડકાવે છે.

(૫) માનવ સન્માન : પ્રત્યેક માનવી સન્માનીય છે. તેના પ્રાણ, તેની આબરૂ, તેનું શરીર બધું જ સન્માનપાત્ર છે. મૃત્યુ પછી પણ તેનો હક છે કે તેને સન્માન સાથે પરલોકના પ્રવાસે રવાના કરવામાં આવે.

(૬) માનવતાની ભલાઈ : આપણી જવાબદારી સમગ્ર માનવતાની ભલાઈ અને ઉત્કર્ષ છે. અલ્લાહે આપેલ નેઅમતોને માનવતાની ભલાઈ અને બીજા માનવો સાથે ઉપકારક બનીને ઉપયોગ કરવો આપણી જવાબદારી છે. કુર્આનના ઉદ્બોધન મુજબ અલ્લાહના ઉપહારોનો પરલોકમાં સફળ થવા માટે વપરાશ થવો જોઈએ.

(૭) માનવ સ્વતંત્રતા અને અધિકારો : દરેક મનુષ્યને અલ્લાહે સ્વતંત્ર પેદા કર્યો છે અને દરેક મનુષ્યને બુનિયાદી માનવ અધિકારો પ્રાપ્ત છે. દીનના મામલામાં પણ બળજબરી દ્વારા લોકોની

સ્વતંત્રતા છીનવી લેવી ઈસ્લામની સમીપ જાઈઝ નથી. જેથી કોઈને પણ લોકોની સ્વતંત્રતા, તેમનું ખાનગી જીવન, તેમના વિચાર પર અંકુશ લગાવવાનો કે શોષણ કરવાનો અધિકાર નથી.

(૮) મધ્યમ માર્ગ : અલ્લાહે જે સાધન સામગ્રી આપી છે તેનો ઉપયોગ મધ્યમ માર્ગ પર રહીને કરવામાં આવે. ન કંજૂસી સારી છે ન ખોટો ખર્ચ. કુર્આન કહે છે, ખોટો ખર્ચ (ફુજુલ ખર્ચ) કરનાર શૈતાનનો ભાઈ છે.

(૯) પ્રાથમિકતાઓની ચેતના : માનવ જરૂરતમાં તે જરૂરત સૌથી ઉપર હોય છે જેનો સંબંધ જાનની રક્ષાની છે. તે પછી તે તકાદાઓ આવે છે જેના વગર જીવન કઠીન બની જાય છે. તે પછી તે બાબતો આવે છે જેનાથી જીવનમાં સુંદરતા અને રીતભાત પેદા થાય છે. આ તમામ તકાદાઓ સાથે તેમની પ્રાથમિકતા મુજબ વર્તવામાં આવશે.

ટેકનોલોજીની વાસ્તવિકતા

આ સિદ્ધાંતોના અમલીકરણથી ટેકનોલોજીના જે માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો બને છે તેને નીચે મુજબના મુદ્દાઓ આધિન સમજી શકાય છે.

(૧) લોકોની તબાહી અને દુર્દશાના એવા હથિયારો જે સમગ્ર ધરતીનો સર્વનાશ કરવાની તાકાત ધરાવે છે. તે ઉપરોક્ત તમામ સિદ્ધાંતોથી સંઘર્ષરત છે. ઈસ્લામી નૈતિકતા આવી ટેકનોલોજીને માની શકતી નથી. ઈસ્લામના અનુયાયીઓના એ પ્રયત્નો હોવા જોઈએ કે આવા શસ્ત્રો વિરુદ્ધ વિશ્વ જનમત તૈયાર કરે અને પ્રયત્નો કરવામાં આવે કે સમગ્ર વિશ્વમાંથી આ શસ્ત્રો નાબૂદ થઈ જાય.

(૨) ઉદ્યોગ અને વેપારનો એવો વિકાસ અને એવી ટેકનોલોજી કે જે પર્યાવરણના સંતુલનને છિન્નભિન્ન

કરવાનું કારણ બનતી હોય. વાતાવરણને પ્રદૂષિત બનાવતી હોય અને માનવજીવન ભયમાં આવી જતું હોય તે પણ પ્રતિબંધિત બનવું જોઈએ. ધંધાકીય સ્વાર્થો થોડા લોકોના એશઆરામ ખાતર કરોડો માનવોના જીવન સામે ખતરા ઉભા કરી દીધો છે. ઈસ્લામી નૈતિકતા અત્યંત કડકાઈપૂર્વક ગ્રીન અને પર્યાવરણ દોસ્ત ટેકનોલોજીને ઉત્તેજન આપે છે.

(૩) આપણા વિદ્વાનોએ (આલીમોએ) માનવ કલોનીંગને પ્રતિબંધિત કહ્યું છે. બનાવટી જન્મના તે તમામ તરીકા જેમાં સ્ત્રીના ગર્ભમાં તેના પતિ સિવાય કોઈ બીજાના વીર્યનો ઉપયોગ કરીને ગર્ભાધાન કરાવવામાં આવે. આ પણ ઈસ્લામી કાનૂનમાં અવૈધ છે. એટલે આ પ્રકારની ટેકનોલોજી ઈસ્લામી નૈતિકતાની રીતે અયોગ્ય ઠરશે.

(૪) ઈસ્લામી નૈતિકતા Trans Humanism ની એ ચળવળને પણ માન્યતા આપતી નથી. જેના દ્વારા પ્રયત્નો કરવામાં આવે છે કે માનવ શરીર અને બૌદ્ધિક શક્તિઓને બનાવટી અને ટેકનિકલ તરીકાઓથી અનેક ઘણી વધારવામાં આવે અને માનવીની સલાહિયતામાં વધારો કરવાની ટેકનોલોજી Human enhancement Technology HET કહેવાય છે. અમુક વખત માનવ શરીર અને મગજમાં બનાવટી યંત્રો મુકીને તેની યોગ્યતાને વધારવાના પ્રયત્નો થાય છે. દા.ત. માણસની

આંખ અંધારામાં પણ જોવાને લાયક થઈ જાય. આ પ્રકારના અમુક પેશમેકર જેવા યંત્રો તો લગાવી શકાય, જેનાથી કોઈનું જીવન બચાવી શકાય. પરંતુ કારકીર્દીમાં વધારો કે શોખ ખાતર શરીરની પ્રાકૃતિક બનાવટમાં ફેરફાર કરવા અલ્લાહની બનાવટ સાથે રમત કરવાની કોશિશ છે.

(૫) આપણા આલિમોએ બિનજરૂરી શારીરિક ફેરફારોને પણ અવૈધ કહ્યા છે. અલ્લાહના પયગંબર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લ.એ બનાવટી વાળ અને સફેદ વાળમાં કાળો રંગ લગાવવા સુદ્ધાંની મનાઈ ફરમાવી છે. માત્ર આકર્ષક દેખાવવા માટે ચહેરા અને શરીરની નિરર્થક પ્લાસ્ટીક સર્જરીને પણ માન્યતા નથી.

(૬) માનવજીવ બચાવવા માટે શરીરના અંગો બદલવાની ઈસ્લામ છૂટ આપે છે. કેમ કે માનવજીવની રક્ષા શરીરતના હેતુમાં મહત્વનું છે. પરંતુ શરીરના અંગોનું ખરીદ વેચાણ કે મૃત શરીરની બિન જરૂરી ચીડફાડ એ આધારે પ્રતિબંધિત છે કે તેનાથી માનવ સન્માનના ઈસ્લામી સિદ્ધાંતને હાનિ પહોંચે છે.

(૭) આધુનિક Information Technologyનું એક અંધકારમય પાસું એ છે કે તેણે સામાન્ય માણસોની દેખરેખ, જાસૂસી, Surveillance અને તેના પરિણામે શાસકોના જુલ્મ અને શોષણને વધારી દીધાં છે. Data Maining, GPS વગેરે જેવી ટેકનોલોજીના ઘણાં ફાયદા પણ છે. પરંતુ આનાથી આજે સમગ્ર દુનિયામાં માનવોના શોષણનો ઉપયોગ વધી ગયો છે. ઈસ્લામી નૈતિકતા માનવીની સ્વતંત્રતામાં આવા હસ્તક્ષેપની પરવાનગી આપતી નથી. જેથી આ ટેકનોલોજી પર નિયંત્રણ માટે માર્ગદર્શક

સીદ્ધાંતોના નિયમો જરૂરી છે. જેથી તેનો દુરુપયોગ ન થઈ શકે.

(૮) એવી ટેકનોલોજી જે માનવ વસ્તી માટે જાતજાતના ખતરાઓ ઊભા કરે છે. જેમ કે સ્વયં સંચાલિત યંત્ર Automationનું તે સ્તર જેના કારણે માનવ વસ્તીનો મોટો ભાગ બેરોજગાર બની જાય અથવા કૃત્રિમ બૌદ્ધિકતા Artificial Intelligence અથવા રોબોટિક્સના એવા આત્યંતિક સ્વરૂપો જેના પરિણામે માનવો મશીનો સામે નિરૂપાય થઈ જાય. આ પણ નિઃશંક માનવ સમૂહના સામૂહિક હિતોની વિરૂધ્ધ છે. ટેકનોલોજીની ઈસ્લામી નૈતિકતા આની પણ પરવાનગી નથી આપતી.

અહીં અમુક દૃષ્ટાંતો આપવામાં આવ્યા છે. આ દૃષ્ટાંતોથી જાણવા મળે છે કે અનેક મામલામાં ઈસ્લામી નૈતિકતા, ટેકનોલોજીની નૈતિકતાથી સંબંધિત એ માન્યતાઓને સ્વીકારે છે જે અત્યારે વિશ્વમાં પ્રચલિત છે અને જેના ઉપર સહમતી જોવા મળે છે. પરંતુ તે સિવાય ઈસ્લામની પોતાની નૈતિક માન્યતાઓ છે. ઘણી ટેકનોલોજી એવી છે જેના વર્તનમાં પ્રભુત્વશાળી શક્તિઓ કોઈ નૈતિક ખરાબી અનુભવતા નથી, પરંતુ ઈસ્લામના સમીપ તે સખત નિંદનીય છે.

ઈસ્લામના અનુયાયીઓની જવાબદારી છે કે અત્યારે જ્યારે કે સમગ્ર વિશ્વ ટેકનોએથિક્સના વિષય પર ચર્ચા કરી રહ્યું છે, તો તેઓ આ ચર્ચામાં આગળ વધીને ભાગ લે. ઈસ્લામપસંદ ટેકનોલોજીના તજજ્ઞોની જ્યાં આ જવાબદારી છે કે તેઓ નૈતિક ધોરણે અયોગ્ય અને નુકસાનકારક ટેકનોલોજીની રોકથામ કરે ત્યાં ઈસ્લામના આ નૈતિક સિદ્ધાંતોનો તકાદો એ પણ છે કે ઉત્તમ અને ફાયદાકારક ટેકનોલોજીકલ ચીજોને પ્રોત્સાહિત કરે.

તેમની આ જવાબદારી પણ છે કે

તેઓ એવી ટેકનોલોજીનો વિકાસ કરે જે ઈસ્લામના હેતુ મુજબ જુલમ અને શોષણને નાબૂદ કરનાર અને સમાનતાને ઉત્તેજન આપનાર હોય. તે ટેકનોલોજી જે ઓછી કિંમતે ગરીબોના જીવનને સરળ બનાવે અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં આર્થિક સગવડો ઉભી કરે. તેમને સ્વચ્છ અને પૂરતું પાણી ને આજીવિકાના સરળ સ્રોતો પુરા પાડે. તેમને આફતો અને દુર્ઘટનાથી સુરક્ષાની ખાત્રી અપાવે, જેમાં ગરીબો અને ખાસ કરીને નિર્ધન જ ફસાય છે. આ બધાં સ્વપ્નો હજું સાકાર થવા બાકી છે અને ઈસ્લામના અનુયાયીઓ કોઈ પગલાં ભરે તેની રાહ જોઈ રહ્યાં છે.

કુર્આનમાં અલ્લાહ તઆલા “જુલ કરનેન”ના વ્યક્તિત્વને રજૂ કરે છે. જેના વિષે કુર્આન કહે છે કે તેમણે એક પરેશાન અને વ્યગ્ર સમુદાયની એક ગૂંચવાયેલી સમસ્યાને હલ કરી નાંખી અને એવી દિવાલનું નિર્માણ કરી આપ્યું જેનાથી તે સમુદાય યાજૂજ-માજૂજ (પૂર્વ એશિયાની હિંસક જાતિઓ)ના દૂષણથી સુરક્ષિત થઈ ગઈ. આ બનાવની મહત્વની વાત એ હતી કે જુલકરનેન માનવ શક્તિ એ જ સમુદાયની ઉપયોગ કરી હતી. તે સમુદાયે સાધન સંરંજામ ઉપલબ્ધ કરવાની વાત પણ કરી જે જુલકરનેન માન્ય ન કરી. આ વૃતાંતથી જાણવા મળે છે કે તે સમુદાય પાસે સાધન સંરંજામ અને માનવ શક્તિ ઉપસ્થિત હતી. પરંતુ તે પેલી કળાથી વાર્કંડ નહોતાં અને જુલકરનેન પાસે યુક્તિ અને ટેકનોલોજી બંને હતાં જેણે તેમની સમસ્યાનું નિવારણ કરી આપ્યું. ટેકનોલોજીની ઈસ્લામી નૈતિકતા પર ચર્ચા માત્ર પ્રતિબંધોની યાદી સુધી સીમિત ન થઈ જવી જોઈએ. બલકે ઈચ્છનીય અને લાભદાયક ટેકનોલોજીનો વિકાસ અને તેના દ્વારા માનવ સમસ્યાઓના નિરાકરણ આ જુલકરનેની વ્યક્તિત્વ, આ ચર્ચાનો મહત્વનો ભાગ બનવો જોઈએ.

પ્રત્યેક સભ્યતા પોતાના ધ્યેયની પૂર્તિ માટે શોધ અને નિર્માણની જરૂરતમંદ હોય છે. કોઈપણ સભ્યતાનો મહેલ ભાડાના દિપકોથી રોશન થઈ શકતો નથી. ઈસ્લામી મર્યાદામાં રહીને ટી.વી., ઈન્ટરનેટ અને ચિત્રકળાનો ઉપયોગ કરવા ઈચ્છિએ તો ભલે કરીએ, પણ એ ન ભૂલીએ કે આ બધું એક ખાસ સભ્યતાની ઉપજ છે જે ધ્યેયવિહીન હરવા-ફરવા પર ખૂબ ભાર મૂકે છે. જો મુસલમાનો આ ક્ષેત્રમાં પછાત ન રહ્યા હોત તો ઘણી ધ્યેય વગરની ટેકનોલોજીનો વિકાસ જ ન થયો હોત. ઈસ્લામના સાંસ્કૃતિક ધ્યેયો તેના પોતાના સાંસ્કૃતિક માધ્યમો ઈચ્છે છે અને આ માધ્યમોની શોધ, બૌદ્ધિકતા અને ઉત્પન્નતા અને સંશોધનની યોગ્યતાની માંગણી કરે છે. આ કામ તે જ લોકો કરી શકે છે જેઓ ઈસ્લામના સ્વભાવથી પરીચિત હોય અને ટેકનોલોજીમાં પણ દક્ષતા ધરાવતાં હોય. આવા લોકો જડ માન્યતાના વાતાવરણથી બહાર નીકળીને પોતાની યોગ્યતાઓને કામમાં લગાડે તો એવી સેંકડો નવી ચીજો, નવિન કળાઓ અને નવી ટેકનોલોજીની શોધખોળ થઈ શકે છે. જે ઈસ્લામના સાંસ્કૃતિક ધ્યેયની પૂર્તિ પણ કરે અને તેના માળખાની જાળવણી પણ કરે અને તેના સ્વભાવથી પણ એકરૂપ હોય. આ પણ નિઃશંક ટેકનોલોજીની ઈસ્લામી નૈતિકતાનો મહત્વનો તકાદો છે. ●

(સંક્ષિપ્તકરણ સાથે અનુવાદ : મુહમ્મદ અમીન શેઠ)

આશા

હોસ્પિટલ

પ્રસૂતિ, કસુવાવડ, ગર્ભપાતના
પાપથી બચવાના ઉપાય,
સ્ત્રી-પુરુષના વિશિષ્ટ રોગો
અને વ્યંધત્વ નિવારણ

(ખત્તા દુઃખાવા વગર)

રાયખડ, જમાલપુર રોડ, વૈશ્યસભા,
અમદાવાદ-૧ ● ૮૪૨૬ ૧૭૩૩૩૨

શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણને પ્રભાવિત કરનારા પરિબળો

શિક્ષણના આ વ્યાપક અર્થથી એ વાત એકદમ સ્પષ્ટ થઈ જાય છે કે બાળકોની શિક્ષા-દિક્ષા પર વિભિન્ન પરિબળો પ્રભાવ નાંખે છે. તેમાં ખાસ-ખાસ આ છે : (૧) ઘર-પરીવાર, (૨) સ્કૂલ/મદ્રેસા, (૩) પર્યાવરણ, (૪) સમાજ, (૫) સરકારી તંત્ર

(૧) ઘર-પરિવાર :

શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણની સૌથી પહેલી અને સૌથી મહત્વપૂર્ણ સંસ્થા ઘર છે. જન્મથી લઈને ચાર-પાંચ વર્ષની વય સુધી બાળકોની દિનચર્યા ઘરની ચાર દીવાલો સુધી જ સીમિત રહે છે. ઘરના લોકો અને ઘરેલુ માહોલનો જે પ્રભાવ બાળક ગ્રહણ કરે છે, તે ખૂબ જ દૂરગામી અને મહત્વપૂર્ણ હોય છે. અહીંયા જ તે ઊઠવું-બેસવું, ખાવું-પીવું, ચાલવું-ફરવું, વાતચીત કરવી અર્થાત્ બધું જ તે સીખે છે. અહીંયા જ તેને સાચો પ્રેમ-સ્નેહ, સહાનુભૂતિ-સહાયતા, આરામ-સુકૂન અને લાડ-પ્યાર મળતો રહે છે, જે એની શિક્ષા-દિક્ષા અને ઉન્નતિ માટે અત્યંત જરૂરી છે. માં-બાપ, ભાઈ-બહેન, દાદા-દાદી, અને બીજા સગા-વહાલાઓ વિભિન્ન પ્રકારે એના શિક્ષકનું

કામ અંજામ આપે છે. એમની આદતો, આચાર-વ્યવહારો અને કાર્યોનું અનુકરણ કરીને બાળક પોતાને વિભિન્ન ગુણો અને વિશેષતાઓથી સુશોભિત કરે છે. બાળકના સાદા મન-મસ્તિષ્ક પર ઘરેલુ જીવનની જે ઊંડી છાપ પડતી જાય છે, તે જિંદગીભર નષ્ટ થતી નથી. સ્કૂલ/મદ્રેસામાં દાખલ થયા પછી પણ ઘરનું મહત્વ ઓછું નથી થતું; કેમ કે સ્કૂલ/મદ્રેસામાં બાળક ફક્ત અમુક જ કલાકો રહે છે. આવી નાનકડી અવધિમાં એમને લખાવું-વંચાવું, એનો શારીરિક વ્યવહાર અને નૈતિક પ્રશિક્ષણ કરવું, એની ટેવો અને ચાલ-ચલન પર નજર રાખવી, આ બધા કામ ઘરના સહયોગ વગર એકલા સ્કૂલ/મદ્રેસા પણ કશું કરી શકતાં નથી. તેમ છતાં ઘરને નિમ્નલિખિત કાર્ય/અમલ કરવા જ પડશે.

ઘર-પરિવારની ફરજ

- સંભાળ, શારીરિક પ્રશિક્ષણ અને તંદુરસ્તી અને સફાઈની દેખભાળ, ખાવા-પીવા અને પહેરવા-ઓઢવાની યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવી, શરીર અને કપડાની સફાઈ, નિયમિત રૂપથી

ન્હાવું-ધોવું, કપડા બદલવા, નખ અને વાળ કપાવવા વગેરેનું ધ્યાન રાખવું; ખેલ-કૂદ કે વ્યાયામ અને તંદુરસ્તીની સુરક્ષાના નિયમોનું પાલન કરાવવું વગેરે.

- બાળકની ટેવો અને ચાલ-ચલન પર નજર રાખવી, પ્રેમ અને સ્નેહથી એનું શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ કરવું અને ધીમે-ધીમે સારી ટેવો અને નિયમિત કાર્યોનું પાલન કરાવવું.
- શિક્ષા-દિક્ષાના સંબંધમાં સ્કૂલ/મદ્રેસાની તરફથી આપવામાં આવેલા નિર્દેશોનું પાલન કરાવવું.
- ઘરેલુ જીવનને પવિત્ર બનાવવા અને પરિવારના સદસ્યોના પરસ્પર સંબંધો સારા બનાવી રાખવાની કોશિશ કરવી, જેથી બાળક ચેતન કે અચેતન રૂપથી અનુકરણ માટે સારો નમૂનો મેળવી શકે.
- ઘરના કામ-કાજમાં સહયોગ આપે એવો અવસર પેદા કરવો, રજાના સમય માટે કોઈ એવા રુચિકર કાર્યોનો અવસર ઉપલબ્ધ કરવો અને યોગ્યતા અનુસાર કોઈ ઘરેલુ જવાબદારી સોંપવી, જેથી મહેનત

અને પરિશ્રમ, જવાબદારીનો અહેસાસ, નિષ્ઠા અને સહયોગ વગેરેની આદત પાડી શકે.

- સાથી-મિત્રો સાથે રમવા-કૂદવા અને સંબંધીઓથી મળવાનો મોકો આપવો, જેથી સામાજિક પ્રશિક્ષણ થઈ શકે. હા, સાથી-મિત્રોની ટેવો અને ચાલ-ચલન પર નજર રાખવી અને ખરાબ સંગતિથી બચાવવો પણ જરૂરી છે.
- બાળકના આત્મ સન્માનનું ધ્યાન રાખવું અને યોગ્ય સીમાઓમાં એની અભિરુચિઓ અને ભાવનાઓનું પૂરું સન્માન કરવું.
- બાળક જો કોઈ એવી સ્કૂલ/મદ્રેસામાં શિક્ષણ લેવા પર મજબૂર છે, જ્યાં ઈસ્લામી શિક્ષણ વ્યવસ્થા નથી, તો આપણી જાતે એની વ્યવસ્થા કરવી.

આ છે એ મૌલિક કર્તવ્ય જે સારી રીતથી ઘર જ પૂરા કરી શકે છે અને એને પૂરું કરવું પણ જોઈએ, પરંતુ શિક્ષણનો અભાવ, ગરીબી, સાધન-સંસાધનની કમી, મા-બાપની વ્યસ્તતા અને સાર્વજનિક બગાડના કારણે ખૂબ જ ઓછા ઘર પોતાના આ જરૂરી કામો પર સંપૂર્ણ રીતે અમલ કરે છે. ઔદ્યોગિક ક્રાંતિએ ઘરેલુ વ્યવસ્થાને ખૂબ જ છિન્ન-ભિન્ન કરી દીધી છે. બાપ બીજે રહે છે, બાળક બીજે રહે છે. જો કે એની દેખભાળ કોણ કરે? પરિણામ એ આવે છે કે સ્કૂલ/મદ્રેસા સામાન્ય રીતે ઘરના સહયોગથી વંચિત રહે છે. સીમિત સાધનોના લીધે સ્કૂલ/મદ્રેસાઓ પણ સામાન્ય રીતે આવાસીય નથી હોતા. એટલા માટે શિક્ષા-દિક્ષાની સંપૂર્ણ જવાબદારી એકલા નથી ઉપાડી શકતાં. એટલા માટે બાળકોની શિક્ષા-દિક્ષાનું કામ ખૂબ જ પ્રભાવિત થઈ રહ્યું છે. ઘરેલુ વ્યવસ્થાને સુદૃઢ રાખવા અને પરિવારના સભ્યોને બાળકો સંબંધિત પોતાની જવાબદારી પૂરી કરવાની અને

નિરંતર ધ્યાન અપાવતા રહેવું જોઈએ, નહીતર આવનારી પેઢીનો ઈશ્વર જ રક્ષક છે.

(૨) સ્કૂલ/મદ્રેસા :

બાળકના શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ પર પ્રભાવ નાખનાર બીજો સૌથી પ્રભાવકારી પરિબળ સ્કૂલ/મદ્રેસા છે. બાળકના વ્યક્તિત્વના વિભિન્ન સ્વરૂપોને પૂરી રીતે પરવાન ચઢાવવાની જવાબદારી સ્કૂલ/મદ્રેસાની હોય છે. બાળક જે કંઈ સ્કૂલ/મદ્રેસાના બહાર શીખે છે, એમાં ન કોઈ વ્યવસ્થા હોય છે અને ન કમ. સ્કૂલ/મદ્રેસા એક સંગઠિત સંસ્થા હોય છે, જે યોગ્ય શિક્ષકોની મદદથી એક વિશેષ વ્યવસ્થા અને કમ સાથે બાળકોને શિક્ષા આપે અને એના ચરિત્ર અને વ્યક્તિત્વને

નિખારે છે. ઘરની જેમ બાળકને પોતાના સ્કૂલ/મદ્રેસાથી પણ બાળકોને ભાવનાત્મક લગાવ હોય છે. તે પોતાના શિક્ષકને દુનિયાનો સૌથી મોટો માણસ સમજે છે. તેના જ્ઞાન પર અસામાન્ય વિશ્વાસ કરે છે. શિક્ષકના વ્યક્તિત્વ અને ચરિત્રને પોતાને માટે અનુકરણીય આદર્શ સમજે છે. સ્કૂલનું વાતાવરણ તેને ખૂબ જ પ્રભાવિત કરે છે. અહીંયા બાળકના ચરિત્ર અને વ્યક્તિત્વ પર જે છાપ અને પ્રભાવ પડે છે, તે જિંદગીભર કાયમ રહે છે. આ જ કારણોના લીધે આ પરિબળનું મહત્ત્વ સૌથી વધુ છે.

સ્કૂલ/મદ્રેસાની જવાબદારીઓ

સ્કૂલ/મદ્રેસાને નિમ્નલિખિત કર્તવ્યોનો નિર્વાહ કરવો પડે છે:

- બાળકોને જ્ઞાન-વિજ્ઞાન સંબંધિત

વિભિન્ન કળાઓ અને વિષયોમાં મહારત પેદા કરવી - બાળક અહીં-તહીંથી જે કંઈ શીખે છે કે જાણકારી પ્રાપ્ત કરે છે, તે સામાન્યતા: ખામીભરેલી કે અપર્યાપ્ત હોય છે. તેમાં કોઈ નિયમ અને કમ પણ નથી હોતાં. સ્કૂલ/મદ્રેસાની જવાબદારી છે કે તે એક વિશેષ કમ અને નિયમોના સાથે તેને જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવે અને મહારત પેદા કરાવે.

- સુધારો કરવો અને પ્રશિક્ષણ આપવું- જ્ઞાન-સંબંધી, વ્યાવહારિક, શારીરિક કે નૈતિક દૃષ્ટિથી બાળકોમાં જે ખરાબીઓ જડ પકડવા લાગે છે, તેને સુધારવી, સારી ટેવો અને ચાલ-ચલનનો અભ્યસ્ત બનાવવો, તેની આંતરિક યોગ્યતાઓને ખરા રુખ પર નાખવી; સાથે તે વ્યાવહારિક અને નૈતિક ગુણોથી સુસજ્જિત કરવો જે વ્યક્તિગત, સામૂહિક અને પારિવારિક જવાબદારીને ખૂબ જ સારી રીતે અંજામ આપવામાં સહાયક હોય.

- બાળકોના અંદર સારા-નરસાના વચ્ચે અંતર કરવા, સત્યથી પ્રેમ અને અસત્યથી ધૃષ્ટા, ભલાઈઓને ફેલાવવા અને બદીઓને નાશ કરવાની ભાવના જગાવવી, જેથી સમાજના ખરાબ વલણનો સામનો કરી શકે. પોતે એનો શિકાર થવાથી સુરક્ષિત રહે અને બીજાને પણ બચાવવાની કોશિશ કરે.

- બાળપણ અને યુવાની, કિતાબી દુનિયા, વ્યાવહારિક દુનિયા અને સ્કૂલ/મદ્રેસા વચ્ચે જે અંતર છે તેને પૂરવો, જેથી બાળક હકીકતની દુનિયામાં સફળતાની સાથે જીવન પસાર કરી શકે.

- માનવ-જાતિના લાભદાયક અનુભવો અને પૂર્વજો તરફથી મળેલું જ્ઞાન, કલા

અને સંસ્કૃતિથી સંબંધિત ધરોહરોની સુરક્ષા અને પર્યાપ્ત વિકાસ કરીને ભાવિ પેઢીને હસ્તાંતરિત કરવું. આપણા પૂર્વજોએ વિભિન્ન જ્ઞાન અને કલાઓની જે ધરોહર મૂકી છે, સ્કૂલ/મદ્રેસાઓની જવાબદારી છે કે તેને નષ્ટ થવાથી બચાવે અને પોતાની શોધ અને પ્રયોગથી તેમાં યોગ્ય વૃદ્ધિ કરીને આવનારી પેઢીને તેમાં સામેલ કરે.

- બાળકમાં એ ભાવના જગાવવી કે તે પોતાના જ્ઞાન પર પોતે પણ અમલ કરે અને બીજા સુધી તેને પહોંચાડે.
- સમાજને જ્ઞાન અને શ્રેષ્ઠતાની એક કસોટી ઉપલબ્ધ કરવી અર્થાત્ સ્કૂલ/મદ્રેસાને આપવામાં આવેલા

પ્રમાણપત્રોથી સમાજ અંદાજો કાઢી શકે કે કોઈ પ્રમાણપત્ર રાખવાવાળો કઈ યોગ્યતાઓનો માલિક છે અને તે કયા પ્રકારની જવાબદારીઓ ઉપાડી શકે છે.

- વિદ્યાર્થીઓમાં બૌદ્ધિક, શારીરિક, સામાજિક અને નૈતિક દૃષ્ટિકોણથી જે અંતર હોય છે, તેને ધ્યાનમાં રાખીને તેના પર વ્યક્તિગત રૂપથી ધ્યાન આપવું, જેથી દરેક બાળક પોતાની સામર્થ્ય અને યોગ્યતાના અનુસાર આગળ વધી શકે.

(૩) નિકટતમ પર્યાવરણ :

આ ત્રીજું મહત્વપૂર્ણ પરિબળ છે. બાળકોની શિક્ષા-દિક્ષા પર તેના પર્યાવરણની પણ ખૂબ જ ઊંડી અસર

પડે છે. બાળક જે ભૌગોલિક પર્યાવરણમાં રહે છે, જે રીતના દૃશ્યોથી તેનો સામનો થાય છે, જે વર્ગથી સંબંધ રાખે છે, જે બાળકની સાથે રમત-ગમત કરે છે અને ઉઠક-બેઠક કરે છે, તે બધાનો મીલો જુલો પ્રભાવ ગ્રહણ કરે છે. પાસ-પડોશના લોકોની રહેણી-કરણી આસ્થાઓ અને ક્રિયા-કલાપો, રીતિ-રિવાજો વગેરેથી પ્રભાવિત થાય છે. પર્યાવરણ જો સાફ હોય તો સ્કૂલ/મદ્રેસા અને ઘર બંનેની કોશિશો ફળદાયક હોય છે, નહીંતર બંનેને મોટી મુશ્કેલીઓનો સામનો કરવો પડતો. ક્યારેક ક્યારેક ભલે ઘરોના બાળકો અને સારા સ્કૂલ/મદ્રેસામાં શિક્ષણ મેળવનારા વિદ્યાર્થી

પણ દરેક પ્રકારના પ્રયત્નો છતાં ખરાબ માહોલનો શિકાર થઈ જાય છે અને એનો વિકાસ ઈચ્છિત તરીકા પર નથી થતો. એટલે માહોલને પણ શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ માટે અનુકૂળ બનાવવા માટે પૂરી કોશિશ થવી જોઈએ.

(૪) સમાજ :

માનવી સામાન્ય રીતે પોતાના માહોલ અને સમાજની જ પેદાશ હોય છે. ખૂબ જ ઓછા લોકો ક્રાન્તિકારી સ્વભાવના હોય છે અથવા ઈબ્રાહીમ અ.સ. જેવી પારખુ નજર ધરાવે છે, જે પોતાના પર્યાવરણથી ઉપર આવીને કશું સમજે-વિચારે અને કરી શકે.

સમાજમાં જે ચીજોનું ચલણ હોય છે, લોકો જાણે-અજાણે તેને જ અપનાવી લે છે.

આજની સમાજમાં વિભિન્ન પ્રકારના સારા- નરસાં પરિબળ સક્રીય નજર આવે છે અને લોકો પર પોતાની ખોટી-ખરી છાપ મૂકતા જાય છે. ઉદાહરણ તરીકે વિભિન્ન પ્રકારના ધાર્મિક, સામાજિક અને રાજકીય પક્ષો, ક્લબ, સોસાયટીઓ, પ્રેસ, પ્લેટફોર્મ, સંગ્રહાલય અને પ્રદર્શની-સ્થળ, માનવ-સેવા અને જન-કલ્યાણના સંગઠન વગેરે, વ્યક્તિ આખી જિંદગી કંઈ ને કંઈ શીખે છે અને એનાથી પ્રભાવ ગ્રહણ કરે છે. સમાજના આ વિભિન્ન ઘટકો જો ખરી બુનિયાદો પર કામ તો લોકોને ઊંચા ઉઠાવવા અને તેના ચરિત્ર અને આચરણ નિખારવામાં ખૂબ જ સહાયક થશે અને પોતાને માટે નિષ્ઠાવાન સેવક તૈયાર કરે છે, નહીંતર એના કારણે લોકો બગડતા જાય છે અને સમાજના સાથે પોતાને પણ ડુબાડી લે છે.

સમાજની જવાબદારીઓ

સમાજની જવાબદારી છે કે તે :

- સામૂહિક ચેતનાને જગાડી રાખે, જેથી ખરાબ પરિબળ ઊભરીને સમાજને બગાડી ન શકે.
- વિભિન્ન પ્રકારની સંસ્થાઓ, ક્લબો અને સોસાયટીઓ વગેરેથી પોતાના સંબંધ બનાવી રાખે, જેથી દરેક ખૂબીઓ અને વલણના લોકો પોતાની અભિરુચિ અને સામર્થ્ય પ્રમાણે પોતે પણ લાભ લઈ શકે અને સમાજને પણ લાભ પહોંચાડી શકે.
- લોકો અને સંગઠનોની ગતિવિધિઓ પર નજર રાખે. ભલાઈમાં એમની સાથે પૂરો સહયોગ કરે અને ખરાબીને રોકવા માટે સક્રિય રહે.

- સમાજના પછાત, લાચાર અને દબાયેલા વર્ગોને સહારો આપવો અને એમની ખૂબીઓને ઉપયોગી બનાવવાનું જતન કરે.

(પ) સરકારી તંત્ર અને તેના કર્તવ્ય :

સરકાર કે સરકારી તંત્રનો અધિકાર અને પ્રભાવ-ક્ષેત્ર દિવસે દિવસે વધતું જાય છે. સામૂહિક કાર્યોથી આગળ વધીને હવે તે વ્યક્તિગત જીવનમાં પણ હસ્તક્ષેપ કરવા લાગ્યું છે. તેના સાધન-સંસાધન અત્યધિક અને વ્યાપક છે. નાગરિકોના જીવનનું કોઈ ક્ષેત્ર તેના પ્રભાવથી મુક્ત નથી. એટલા માટે શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણનું આ સૌથી મોટું અને સૌથી પ્રભાવકારી પરિબળ છે. આવી સ્થિતિમાં તેની જવાબદારીઓ ખૂબ જ વધી ગઈ છે.

કર્તવ્ય

સરકાર કે શાસન-પ્રશાસનની નિમ્નલિખિત જવાબદારીઓ છે:

- પ્રાથમિક શિક્ષાઓથી દરેક નાગરિકને સુસજ્જિત કરવું.
- પરીપક્વ લોકોની શિક્ષા-દિક્ષાની વ્યવસ્થા કરવી.
- ધર્મ, સંપ્રદાય, રંગ અને નસ્લના ભેદભાવ વગર દરેકને તેની યોગ્યતાના પ્રમાણે શિક્ષા પ્રાપ્ત કરવા દેવાનો અવસર આપવો.
- જ્ઞાન-વિજ્ઞાન, સારવાર અને સર્જરી, ઉદ્યોગ અને કલા-કૌશલ્ય, એન્જિનિયરીંગ અને કૃષિના વિકાસ માટે નાની-મોટી વિભિન્ન પ્રકારની અનેક સંસ્થાઓ સ્થાપિત કરવી.
- લઘુમતીઓને પોતાની પસંદગી સંસ્થાઓ ચલાવવાની સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવી.
- પ્રાઈવેટ સંસ્થાઓને શક્ય હોય તેટલી આઝાદીથી કામ કરવાની છૂટ આપવી.
- નાગરિકોના શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ પર

અસાધારણ રૂપથી ધ્યાન આપવું અને રાષ્ટ્રીય બજેટમાં તેના માટે વધુમાં વધુ હિસ્સો રાખવો.

- ગરીબ અને નિઃસહાય વિદ્યાર્થીઓના શિક્ષણ માટે શિષ્યવૃત્તિ અને વિશેષ સુવિધાની વ્યવસ્થા કરવી.
- મૂંગા, બહેરા, અંધ, મંદબુદ્ધિ અને માનસિક કે શારીરિક રૂપથી વિકલાંગ બાળકો માટે તેની સ્થિતિ પ્રમાણે શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણની વ્યવસ્થા કરવી.
- શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણને સરળ, દિલચસ્પ, પ્રભાવી અને સર્વવ્યાપી બનાવવાની પદ્ધતિ પર પ્રયોગ અને શોધ કાર્ય કરવાની સાથો સાથ સ્તરીય પાઠ્યસામગ્રી પર આધારિત પાઠ્યપુસ્તકો તૈયાર કરવા માટે સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવે.
- મોટા પાયા પર સુસજ્જ ચરિત્રના યોગ્ય શિક્ષક તૈયાર કરવા.

આ છે શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણના વિભિન્ન પરિબળો. આ પરીબળોની જ ભલાઈ-બૂરાઈ, કર્તવ્યનિષ્ઠા કે લાપરવાહી પર શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણના સારા-નરસાં પરિણામો નિર્ભર કરે છે. પરંતુ જ્યાં સુધી આ પરિબળોના સારા કે ખરાબ હોવાનો સંબંધ છે, તો તેની નિર્ભરતા એ મૌલિક સંકલ્પનાઓ અને ધારણાઓ પર છે, જે આ સંસ્થાને સ્થાપિત કરવા કે ચલાવવાના પ્રેરક હોય છે. એટલા માટે સારા શિક્ષણ-પ્રશિક્ષણ માટે આ સંસ્થાઓને સારા અને કર્તવ્યનિષ્ઠ બનાવવાના પ્રયાસ અને કઠોર પરિશ્રમ થવા જોઈએ અને આ કાર્ય એ જ સમયે થઈ શકે છે, જ્યારે તેના પાછળ કામ કરવાવાળી સંકલ્પનાઓ અને ધારણાઓમાં સુધાર કરવામાં આવે. ●

(ઉદ્દુપુસ્તક 'ફનેતાલીમ વતરબિયત' પ્રકરણ-૩થી સાભાર)

સફળતા —(અનુ. પાન ૨૫થી ચાલુ)
શકાય છે. આ પ્રકારનું જ્ઞાન માત્ર જાણકારીનું નથી હોતું, પરંતુ આ જ્ઞાન મનુષ્યના હૃદયની ધડકન બની જાય છે. જો તે જીવનના રહસ્યને જાણવાની રીતે તે જાણી શક્યો છે તો પછી આ જ્ઞાન તેના માટે પ્રકાશ હશે. જે તેના સંપૂર્ણ જીવનને આશામય કરી દેશે. આ પ્રકારનું જ્ઞાન તેને ખુશીઓથી પરિચય કરાવશે જેનાથી સામાન્ય લોકો અજાણ હોય છે. જીવનમાં જો સત્ય અને ઈશ્વરનું જ્ઞાન મનુષ્યે જ્ઞાનાત્મક સ્વરૂપમાં પ્રાપ્ત કર્યું હશે તો તેના જીવનમાં ગુણાત્મક પરિવર્તન થશે. તે વ્યક્તિ બદલાઈ જશે, તેનામાં ક્રાંતિ પેદા થશે. તે સત્યને જાણતો જ નહીં હોય પરંતુ તે તેના પર ચાલી રહ્યો હશે, સત્ય તેની પાસે આકાંક્ષાનો સમાનાર્થી સિદ્ધ થશે. તેનું સમગ્ર જીવન તેનાથી પ્રભાવિત હશે. એવું જ વિચારશે; જે વિચારવા લાયક હશે, એવું જ જાણશે; જે જાણવા લાયક હશે, એ જ કામ કરશે; જે તેને કરવાનું છે. તે સત્યનું રસપાન કરશે અને મહેસૂસ કરશે કે તેને જે જ્ઞાન અને બોધ પ્રાપ્ત થયો છે તે જીવનની સૌથી મૂલ્યવાન વસ્તુ છે. ●

**હરસ
મસા
ભગંદર**

આધુનિક પદ્ધતિથી નિદાન-ઓપરેશન

રેડીયો-સર્જરી, વીડીયોરેક્ટોસ્કોપ
ડે-કેર દાખલ થવાની જરૂર નથી
ડૉ. એમ.સાદીક કાઝી (M.B.B.S., M.S.)
પેશન્ટ હાઉસ નરોતામ ઝવેરી હોલ સામે,
પાલડી, અહમદાબાદ

82640 04142, 90330 59513

સફળતા

મનુષ્ય પાસે જે જ્ઞાન હોય છે તેની ત્રણ શ્રેણીઓ સંભવ છે.

(૧) સંવેદનાત્મક જ્ઞાન

(૨) કલ્પનાત્મક જ્ઞાન

(૩) જ્ઞાનાત્મક જ્ઞાન

સંવેદનાત્મક જ્ઞાન એ છે જે મનુષ્યને પોતાની સંવેદનાઓ દ્વારા પ્રાપ્ત થાય છે. તે આંખોથી જોઈ રહ્યો છે કે સૂર્યનો ઉદય થઈ ગયો છે અને તેનો પ્રકાશ ફેલાઈ ગયો છે. રાત્રે તે આકાશમાં ટમટમતા તારાઓને જોઈ રહ્યો હોય છે. ક્યારેક જોઈ રહ્યો હોય છે કે ચારેય તરફ ચંદ્રની ચાંદની ફેલાયેલી હોય છે. જંગલોમાં તે વિવિધ પ્રકારના પશુઓને જુએ છે. ધરતી પર જ્યારે પણ ભૂકંપ આવે છે, તે તેની આંખોથી જુએ છે. ઋતુઓના પરિવર્તનોને પણ તે મહેસૂસ કરી શકે છે. ક્યારેક ગ્રીષ્મ ઋતુ હોય છે અને ક્યારેક શરદ ઋતુ. તે પોતાના અંદર ખુશી અને ઉદાસીનતા પણ મહેસૂસ કરે છે. ક્યારેક તે કોપિત હોય છે અને ક્યારેક પ્રસન્ન. આ રીતનું જે જ્ઞાન અને અનુભવ મનુષ્યને પ્રાપ્ત થાય છે, એના વિષયમાં તેને કોઈ શંકા હોતી નથી. આ પ્રકારના જ્ઞાનમાં મોટે ભાગે પશુ-પક્ષી પણ આપણી સાથે હોય છે.

જ્ઞાનની શ્રેણીઓ

બીજા પ્રકારનું જ્ઞાન એ છે કે જેનો સંબંધ સંવેદનાઓથી નહીં પરંતુ મનુષ્યની કલ્પનાથી થાય છે. આ પ્રકારના જ્ઞાનમાં ભટકવાની સંભાવના વધુ હોય છે. ઉદાહરણ તરીકે વ્યક્તિ ક્યારેક એ કલ્પના કરે છે કે આ દુનિયા એમ જ આપમેળે ચાલી રહી છે, તેને ચલાવનારી કોઈ જ્ઞાનધારક સત્તા નથી. આ જગતના અસ્તિત્વમાં આવવા માટેનું કોઈ એવું વાસ્તવિક લક્ષ્ય પણ નથી, જેના અંતર્ગત જગત અને તેની રચના કરવામાં આવી હોય. દરેક વ્યક્તિ પોતાના જીવનને વ્યતીત કરીને હંમેશના માટે નષ્ટ થઈ જાય છે. તેની દૃષ્ટિમાં એના માટે જે લાભકારક અને પ્રિય હોય છે, તે જ સાફ અને જે તેના માટે કષ્ટદાયક હોય અને જેનાથી કોઈ ભૌતિક લાભ ન મળતો હોય, તો તે ખરાબ છે. તેની દૃષ્ટિમાં ભલાઈ કે ખરાબીનો કોઈ એવો ભાવ નથી હોતો જેનું કોઈ શાશ્વત પરિણામ નીકળતું હોય. જ્યારે મનુષ્યનું જીવન નશ્વર છે અને આ જીવન પછી બીજા કોઈ પ્રકારના જીવનનો પરિચય નથી તો પછી તેના વિચાર અને ધારણાઓનું કોઈ શાશ્વત મૂલ્ય નિર્ધારિત નથી કરી શકાતું.

તેનાથી વિરુદ્ધ એક બીજી વ્યક્તિ પણ હોઈ શકે છે જેની કલ્પના એ હોય છે કે આ જગત નિર્જીવ પદાર્થનો ચમત્કાર નથી. તેનું અસ્તિત્વમાં આવવું અને કાયમ રહેવું કોઈ સામાન્ય કે સીધી વાત નથી. જગતમાં જે કાનૂન અને નિયમ ક્રિયાશીલ દેખાઈ રહ્યા છે, તે ન તો પોતાની મેળે બન્યા છે અને ન એની

મૌલાના મુહમ્મદ ફાઝલ ખાં

સંભાવના છે કે તે અસામાન્ય રૂપમાં નિયમબદ્ધ ક્રિયાશીલ થઈ શકે. આ જગત અને જીવન કોઈ મહાન સત્તાની અસામાન્ય શક્તિ તેમજ સામર્થ્યનો પરિચાયક છે. તે સત્તાની મહાનતા સમક્ષ આપણે નમી (ઝૂકી) જવું એ જ આપણું કર્તવ્ય હોય છે. પછી આપણા નજીક નૈતિક ચેતના પણ જોવા મળે છે. આપણે ખોટું, પાખંડ અને દરેક પ્રકારના અન્યાય અને અત્યાચારને ખરાબ સમજીએ છીએ. સત્ય, ન્યાય અને દયાને પ્રશંસનીય કાર્ય સમજીએ છીએ. આ નૈતિક ચેતના અસામાન્ય વસ્તુ છે. આ ચેતના આપણને ઉત્તરદાયી માનવી બનાવે છે અને આપણને એ અહેસાસ અપાવે છે કે સારા અને ખરાબ કામો માટે આપણે જ જવાબદાર છીએ અને તેના માટે આપણે ઉત્તરદાયી છીએ.

આ બીજા પ્રકારનું જ્ઞાન મનુષ્યને પશુ-પક્ષી વગેરેથી અલગ અને વિશિષ્ટ સ્થાન પ્રદાન કરે છે અને તેને એક કોમળ સ્થાન પર લાવીને ઊભો રાખે છે. તેણે જો આ સ્થાનની મહાનતાની ઉપેક્ષા કરી અને ખરી ધારણા અને ઉચિત કલ્પનાથી પોતાને વંચિત રાખ્યો તો તેની સ્થિતિ જેલના એ કેદી જેવી હશે જે એ સમજતો હોય કે જેલના નજીક બીજી કોઈ પણ વસ્તુ મેળવી શકાતી નથી. ન કોઈ વિસ્તૃત ક્ષેત્ર અને ન કોઈ ખુલ્લું વાયુમંડળ મેળવે છે. તેને પોતાની હાલત પર અહેસાસ હોય કે ન હોય પરંતુ તેની આ હાલત વિચારવાલાયક હશે. અજ્ઞાનતાને લીધે તે પ્રસન્ન અને મસ્ત પણ દેખાઈ શકે છે. પરંતુ તેનાથી ધ્યેય નથી બદલી શકાતું.

જ્ઞાનનો હજુ એક પ્રકાર છે જે અત્યંત ઉત્કૃષ્ટ હોય છે. તેને જ્ઞાનથી અલંકૃત કરી (અનુ. પાન ૨૪ ઉપર)

ઘડબાલી ચિંતન

(૧) બઝમે જહાં મૈં ભી હૂં એ શમૂઅ દર્દમંદ ફરિયાદ દર ગિરહ સિફતે દાનએ સિપન્દ દી ઇશકને હરારતે સોઝે દરૂં તુઝે ઔર ગુલ ફરોશ અશકે શફકગૂં ક્રિયા મુઝે હર હાલ અશકે ગમસે રહી હમકિનાર તૂ
(૨) યકબીં તિરી નઝર સિફતે આશિકાને રાઝ મેરી નિગાહ માયહએ આશોબે ઇમ્તિયાઝ કસ્બે મૈં બુતકદેમૈં હે યકસાં તિરી ઝિયા મૈં ઇમ્તિયાઝે દૈરો હરમમૈં ફસા હુઆ હે શાન આહકી તિરી દૌરે સિયાહમૈં પોશીદા કોઈ દિલ હે તિરી જલ્વાગાહ મૈં?
(૩) જલતી હે તૂ કિ બર્કે તજલ્લી સે દૂર હે બેદર્દ તેરે સોઝ કો સમઝે કે નૂર હે તૂ જલ રહી હે ઔર તુઝે કુછ ખબર નહીં બીના હે ઔર સોઝે દરૂં પર નઝર નહીં મૈં જોશે ઇઝતરાબ સે સીમાબવાર ભી આગાહે ઇઝતરાબ દિલે બેકરાર ભી થા યહ ભી કોઈ નાઝ કિસી બેનિયાઝકા

એહસાસ દેદિયા મુઝે અપને ગુદાઝકા
(૪) યહ આગહી મિરી મુઝે રખતી હે બેકરાર ખ્વાબીદા ઇસ શરરમૈં હે આતિશકદે હઝાર યહ ઇમ્તિયાઝે રિફઅત વ પસ્તી ઇસીસે હે ગુલમૈં મહક, શરાબમૈં મસ્તી ઇસીસે હે બુસ્તાન વ બુલબુલ વ ગુલ વ બૂહે યહ આગહી અસ્લે કશાકશે મન વ તૂ હે યહ આગહી
(૫) સુબહે અઝલ જોહુસ્ન હુઆ દિલિસ્તાને ઇશક આવાઝે કુન હુઈ તપિશ આમોઝ જાને ઇશક યહ હુકમ થા કિ ગુલશને કુનકી બહાર દેખ મુઝસે ખબર ન પૂછ હિજાબે વજૂદ કી શામે ફિરાક, સુબહથી મેરી નમૂદ કી વહ દિન ગએ કે કેદ સે મૈં આશના ન થા ઝેબે દરખ્તે તૂર મિરા આશિયાના થા કેદી તૂ ઔર કફસકો ચમન જાનતા હૂં મૈં ગુરબત કે ગમકદેકો વતન જાનતા હૂં મૈં યાદે વતન ફસુર્દગી બે સબબ બની! શોકે નઝર કભી, કભી ઝોકે તલબ બની

મોહમ્મદ સર્હદ શેખ

(૬) એ શમૂઅ! ઇન્તેહાએ ફરેબે ખ્યાલ દેખ મસ્જૂદે સાકિનાને ફલક કા માલ દેખ મઝમૂં ફિરાક કા હૂં, સુરૈયા નિશાં હૂં મૈં આહંગે તબૂઅ નાઝિમે કૌન વ મકાં હૂં મૈં બાંધા મુઝે જો ઇસને તો ચારી મિરી નમૂદ તહરીર કર દિયા સરે દીવાન હસ્ત વ બૂદ ગૌહરકો મુશતે ખાકમૈં રેહના પસંદ હે આલમે ઝહૂર જલ્વએ ઝૌકે શઊર હે યહ સિલસિલા ઝમાન વ મકાંકા કમન્દ હે તૌકે ગુલૂએ હુસ્ને તમાશા પસંદ હે મંઝિલકા ઇશ્તિયાક હે ગુમ કરદહ રાહ હૂં એ શમૂઅ! મૈં અસીરે ફરેબે નિગાહ હૂં સૈયાદ આપ, હલકએ દામે સિતમ ભી આપ બામે હરમ ભી, તાઈરે બામે હરમ ભી આપ મૈં હુસ્ન હૂં કે સરાપા ગુદાઝ હૂં ખુલતા નહીં કે નાઝ હૂં મૈં યા નિયાઝ હૂં હાં આશનાએ લબ હો ન રાઝે કુહન કહીં ફિર છિડ ન જાએ કિસ્સએ દારો રસન કહીં

મીશબતી
(શમૂઅ)

પ્રથમ બંદ :

શબ્દાર્થ :- ફરિયાદ દર ગિરહ - ફરિયાદી, દાના સિપન્દ - તલના કાળા દાણા, હરાત - ગરમી, તાપ, શફકગૂં - લાલ

ભાવાર્થ :- ડો. મુહમ્મદ ઇકબાલની આ કવિતામાં છ બંદ છે. પ્રથમ બંદમાં તેઓ શમ્સ-મીણબત્તીથી સંબોધન કરતાં કહે છે કે એ શમ્સ! તારી જેમ હું પણ ગમગીન અને દુખિયારો છું. મારી સ્થિતિ પણ તલના કાળા દાણા જેવી છે જે અગ્નિના તાપથી ચચળાટ કરે છે. આનાથી આશય આ છે કે મારું હૃદય જ્યારે ગમની અગ્નિથી પ્રજ્વલિત થઈ જાય છે ત્યારે આમાંથી દર્દભર્યા અવાજો નીકળવા માંડે છે. જેવી રીતે ઇશક (પ્રેમ)એ તને દુઃખની આગમાં બળવા માટે લાચાર કરી દીધી છે, મને પણ લોહીના અશ્રુ રડવા માટે મજબૂર કરી દીધો છે. હું જાણું છું કે તું કોઈ રંગીન મહેફિલમાં બળે કે કોઈ કબર ઉપર - બંને સ્થિતિમાં તારી આંખોમાંથી અશ્રુ ટપકે છે. આશય એ છે કે શમ્સ ખુશીની મહેફિલમાં બળે કે ગમકદામાં - એના ઓગળવાથી મીણના બિંદુઓ ટપકે છે. ડો. ઇકબાલે આને જ અશ્રુથી સરખાવ્યાં છે.

બીજો બંદ :

શબ્દાર્થ :- યકબી - એક જોવા વાળી, આશોબ - (અહીં) આંખ દુઃખવી, ઇસ્તિયાઝ - તફાવત, ફરક, સમજ

ભાવાર્થ :- એ શમ્સ! જેવી રીતે કુદરતના ભેદ જાણવાવાળા આશિકો (પ્રેમીઓ) દરેક વસ્તુને કોઈ પણ પક્ષપાત વિના જુએ છે, તારી સ્થિતિ પણ એમના જેવી છે. જ્યારે હું વસ્તુઓમાં ફરક-ભેદભાવ કડું છું. તારો પ્રકાશ કા'બા હોય કે બુતખાના અર્થાત્ મંદિરના ગર્ભગૃહ બંનેને સરખી રીતે જ પ્રકાશિત

કરે છે જ્યારે કે મારી દૃષ્ટિ મંદિર-મસ્જિદનો ભેદભાવ કરે છે.

તારા સળગવાથી જે ધુમાડો ઊઠે છે એની અનુભૂતિ માનવ હૃદયથી ઊઠતી ચીસ જેવી છે. લાગે છે કે તારી અંદર પણ માણસ જેવું કોઈ હૃદય છુપાયેલું છે.

ત્રીજો બંદ :

શબ્દાર્થ :- બીના - જોનાર, બર્ક-વીજળી, સોઝ - ગરમી, સળગવું, ઈઝતરાબ - ગભરાટ/બેચેની, સીમાબ - પારો, બેનિયાઝ - બેપરવાહ, ગુદાઝ - ઓગાળનાર/નરમ/મુલાયમ

ભાવાર્થ :- કદાચ તું આ ગમમાં બળી રહી છે કે તું પ્રકાશના મૂળથી દૂર છે પરંતુ તારા આ કાર્યને બેદર્દ લોકો પ્રકાશ તરીકે ઓળખે છે. ઇકબાલે સળગવા માટે (જલવું) શબ્દ આ બંદમાં બે વખત બંને અલગ રીતે પ્રયોજ્યાં છે. પ્રકાશના સંદર્ભમાં અને દુઃખી થવાના સંદર્ભમાં! તેથી તેઓ કહે છે કે તૂ બળી રહી છે અને આશ્ચર્ય એ બાબતનું છે કે તને પોતાને પણ બળવાની ખબર નથી. જોવાવાળી દૃષ્ટિ રાખવા છતાંય હું ગભરાટ અને બેચેનીના કારણે પારાની જેમ તડપી રહ્યો છું. અને આ ગભરાટ અને બેચેનીથી મારું હૃદય પૂરી રીતે ખબરદાર છે. કદાચ મને રબ્બે આલાએ બળવા અને ઓગળવાની અનુભૂતિ આપી દીધી છે.

ચોથો બંદ :

શબ્દાર્થ :- આગહી - જાણ/વાકેફિયત, શરર - ચિંગારી, રિફઅત - ઊંચાઈ, પસ્તી - નીચાણવાળું/નીચું, બુસ્તાન - બાગ/ઉદ્યાન

ભાવાર્થ :- મને મારી જાતની ઓળખ માટે જે કાબેલિયત આપવામાં આવી છે એ દેખીતી રીતે તો એક સામાન્ય ચિંગારી જેવી છે, છતાં પણ એમાં અસંખ્ય અગિયારીઓ છુપાયેલી

છે. ઊંચાઈ અને નીચાઈમાં તફાવત કરવાની વિશેષતા આના કારણે જ જોવા મળે છે. આગહી (ભેદ જાણી લેવાની આ ક્ષમતા છે જેના કારણે ફૂલોમાં સુગંધ અને શરાબમાં નશાની પ્રકૃતિ જોવા મળે છે. આ જ આગહી બુલબુલ, ફૂલ અને એની સુગંધ ઉપરાંત બંદા (સેવક) અને આકા (માલિક)ની વચ્ચે ફરક કરવાનું કારણ બની જાય છે.

પાંચમો બંદ :

શબ્દાર્થ :- દિલિસ્તાને ઇશક - ઇશક (પ્રેમ)નું હૃદય લેનાર, કુન - થઈ જા એવો અલ્લાહનો આદેશ, વજૂદ - અસ્તિત્વ, શામે ફિરાક - વિયોગની સાંજ, નમૂદ - જાહેર થવું, કફસ, પાંજરું/જાળ

ભાવાર્થ :- આ બંદની છ પંક્તિઓ દેખીતી રીતે સમગ્ર કવિતાના વિષયથી કંઈક અલગ દેખાય છે. પરંતુ ચોથા અને છઠ્ઠા બંદના અંતિમ અને પ્રારંભિક ભાગના હવાલાથી એમની વચ્ચે ગાઢ સંબંધ જણાય છે. આ બંદમાં ઇકબાલે અસ્તિત્વની ફિલસૂફીનો અછડતો ઉલ્લેખ કર્યો છે. ઇકબાલ કહે છે : જ્યારે બ્રહ્માંડના સર્જકે 'કુન' અર્થાત્ 'થઈ જા'નો આદેશ આપ્યો તો બ્રહ્માંડનું સર્જન થયું. ત્યારે હુસ્ન (સૌંદર્ય) ઇશક (પ્રેમ)નો દીવાનો થયો અને આ જ અનુભૂતિએ આશિકના હૃદયમાં તડપ અને બેચેની જન્માવી. આ જ ક્ષણે માનવને આદેશ આપવામાં આવ્યો કે આ જ લાગણીથી બ્રહ્માંડના દશ્યોનું દર્શન કરે અને જુએ કે આ ભૌતિક જગતમાં તારા માટે કઈ કઈ વસ્તુઓનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે. ધરતી અને આકાશના સર્જકે માનવને જન્માવી એના અસ્તિત્વ અને શરીરને એક એવા ઘેરામાં નાખી દીધું જેના કારણે તે પોતાની વાસ્તવિકતા અને અસ્તિત્વથી

બેખબર અને કંઈક અંશે બેપરવાહ બની ગયો. બીજા શબ્દોમાં પહેલાં માનવ આ કેદથી આઝાદ હતો જ્યારે હવે કુદરતે એના ઉપર જવાબદારીઓનો બોજો નાખી દીધો એને એક નિયંત્રિત ઘેરામાં બંધ કરી દીધો. હવે એ યુગ સમાપ્ત થઈ ગયો જ્યારે માનવ અસ્તિત્વનું ઘર તૂર પર્વતના એક ઝાડ ઉપર હતું. એ વખતે તો એ કોઈ હિજાબ/ પડદા વગર ઈશ્વરના નૂરનો નજારો કરતો હતો.

હવે સ્થિતિ આ છે કે માનવ પોતાના વજૂદ (અસ્તિત્વ)માં જ કેદ થઈને રહી ગયો છે. અને કડ્ડણાંતિકા આ છે કે તે આ કેદખાનાને એક ઉઘાન સમજી બેઠો છે. આ ઉપરાંત આ સ્થળે તે એક અજાણ્યાની જેમ રહેવાસી બની બેઠો છે. એને પોતાનો દેશ સમજે છે. પરિસ્થિતિ અહીં સુધી આવી ગઈ છે કે તે પોતાના વાસ્તવિક વતનની યાદમાં પરેશાન અને બેચેન રહે છે અને એ સાચા માલિક (ખાલિકે હકીકી)ની તલબ દિલ અને નજરને બેચેન રાખે છે, ક્યારેક એની સાથે સીધો જીવંત સંબંધ હતો.

છઠ્ઠો બંદ :

શબ્દાર્થ :- મસ્જૂદ - જેને સજદો કરવામાં આવે, આહંગ - અવાજ, કમન્દ - એ રસ્સી જેના થકી ઉપર ચઢી શકાય, તોક - પટ્ટો, ઈશ્તિયાક - અસીર

- કેદી, સૈયાદ - શિકારી, તાઈર - પક્ષી, દારો રસન - ફાંસીની રસ્સી

ભાવાર્થ :- કવિતાના અંતિમ બંદમાં ઈકબાલ ફરીથી શમ્ અને સંબોધીને કહે છે કે આ પશ્ચાદ્ભૂમિથી આ વાસ્તવિકતા ઉજાગર થઈ જાય છે કે માનવ કેવા ધોકામાં છે જે પોતાના ફાની (નાશ પામનાર) અસ્તિત્વને જ એક કાયમી વાસ્તવિકતા સમજી બેઠો છે. જો કે આકાશમાં રહેનારાઓ સજદો કરતા હતા એનો અંજામ પણ એની સામે છે. જો કે મારો મુકામ ખૂબ ઊંચો છે તો પણ હું વિયોગથી પીડિત છું. તો પણ બ્રહ્માંડના સર્જકની મરજી સાથે સહમત છું. એણે મારા ઉપર જે પ્રતિબંધો લગાવ્યા એનાથી એનો હેતુ એ જ હતો કે એનાથી જીવનના વિકાસના તબક્કાઓ પસાર કરું. આ જ કારણે રબ્બે આલાએ મને જીવન અને મૃત્યુનો શીર્ષક બનાવ્યો છે.

આ એક શાશ્વત હકીકત છે કે અણમોલ મોતીઓનો ગૃહ પણ ધૂળ અને માટી સિવાય બીજું કંઈ નથી હોતું, એમ છતાં પણ તેઓ પોતાના મહત્ત્વના કારણે ઉચ્ચ સ્થાન મેળવે છે. હવે જ્યારે ઊંડાણમાં જઈને જોઉં છું તો આ વાતનો અંદાજો થાય છે કે આ વાંક મારી નજર અને બુદ્ધિનો છે કે જે વાસ્તવિકતાને એમના સાચા પરિગ્રેક્ષ્યમાં જોવા

અસમર્થ છે જ્યારે કે સમગ્ર બ્રહ્માંડ શ્રેષ્ઠ સર્જનાત્મકતાની પરાકાષ્ટા છે. આ ધોકો નથી તો બીજું શું છે કે બધી વાસ્તવિકતાઓને નજરઅંદાજ કરી માનવ પોતાની વિવેક બુદ્ધિના પ્રદર્શનનો ઇચ્છુક છે. આ જ કારણ છે કે દુનિયામાં મતભેદ અને ખરાબોટા વચ્ચેના ભેદ પારખવાના વિવેક વચ્ચે ખાઈ વધતી જાય છે.

સમય અને કાળની શ્રૃંખલા માનવ અસ્તિત્વની આસપાસ એક ઘેરા જેવું છે. હું મારો માર્ગ ભૂલી ગયો છું, તો પણ મંઝિલ સુધી પહોંચવાનું માંડું લક્ષ્ય છે. દષ્ટિભ્રમમાં ખોવાઈ જવા કરતાં આ સાંઝું છે કે હું વાસ્તવિકતાનો સામનો કરું. આ શું જુલમ છે કે પોતાને હરમની ઉચ્ચતા પણ સમજું છું અને એના ઉપર ફરતો પક્ષી પણ હું જ છું! હું તો આ હકીકતથી પણ બેખબર છું કે હું હુસ્ન (સૌંદર્ય) છું કે પ્રેમની નરમાશ! હું તો આ ભેદથી પણ અજાણ છું કે હું મહેબૂબ છું કે આશિક છું. તેથી મારા માટે આ શંકા આસ્થાને નથી કે પોતાની જીભ ઉપર એ આદિમ રહસ્ય લઈ આવું જેનું પરિણામ ફાંસીના ફંદા સિવાય બીજું કશું નથી હોતું. સાત્યનું પરિણામ હંમેશાં કડવું હોય છે. ●

વાયકો જોગ સૂચના

જે વાયક મિત્રોનું “યુવાસાથી” માસિકનું લવાજમ પૂરું થઈ ગયું હોય તેમને નમ્ર વિનંતી છે કે તેઓ ઓફિસના સરનામે મનીઓર્ડર અથવા ચેકથી લવાજમ મોકલી આપે.

— મેનેજર

અસલ રાંદેરના જૂના અને જાણીતા હાડવૈદ

ડો. ઈસ્માઈલભાઈ લાલા હાડવૈદ

ડી.ઓ. એમ., એન.ડી., એમ.ડી.હર્બલ

નસ તથા હાડકાના રોગોના નિષ્ણાંત ઓપરેશન વગર સારવાર

કેકચરો, હાડકાઓનું ગંભીર રીતે ભાંગી જવું, હાડકાના ચૂરેચૂરા થઈ જવા, સાંધાઓનું ઉતરવું, હાડકાનો જૂનો દુઃખાવો, સ્વીપ ડીસ્ક તથા ખોટ ખાપણની ખાત્રીપૂર્વક ઉપચાર કરી આપીશું.

ક્યોર ક્લિનીક

ફોન: (૦૨૬૧) ૨૭૭૬૦૫૫

● મો. ૯૮૨૪૧ ૮૨૦૫૫, ૯૭૧૨૬ ૫૫૦૫૫

અન્ય કોઈ શાખા નથી. ● એપોઈઝમેન્ટ લઈને આવવું.

સમય : સવારે ૯ થી ૧ શુક્રવારે બંધ રહેશે. રવિવારે રાખેતા મુજબ ચાલુ

એલ/૮, શાકુંતલ કોમ્પ્., સંઘવી ટાવરની

બાજુમાં. અડાજણ રોડ,

સુરત ફોન: (૦૨૬૧) ૨૭૮૬૦૫૫

સમય : સાંજે ૬ થી ૮ ગુરુવારે બંધ રહેશે.

રવિવારે સાંજે ૪ થી ૬

જી-૧, અમન એપાર્ટમેન્ટ

નાની પારસીવાડ,

રાંદેર ગામ, સુરત.

સફળતાના મૂળભૂત સૂત્રો

વાત એમ છે કે, સપના આપણે બધાં જોઈએ છીએ, કેટલાકના પૂરા થાય છે અને કેટલાકના નથી થતા, અને જેમના નથી થતા એમની ખોટી માન્યતાઓ અને પોતાની જાત પ્રત્યેના ખોટા વિશ્લેષણના કારણે બીજા લોકોને પણ તેઓ હતાશ કરતા હોય છે.

અત્યાર સુધીના મારા જીવનના અનુભવો, લોકો સાથેની મારી વ્યક્તિગત મુલાકાતો અને મારા સેમિનાર્સમાં મને જે ફીડબેક મળે છે એના આધારે હું લોકોના પ્રકારને ૩ કેટેગરીમાં વહેંચીશ.

★ ૧. સુસ્ત એટલે કે આળસુ લોકો :

આ એવા પ્રકારના લોકો છે જેઓ અવ્વલ દર્જના આળસુ છે, આવા લોકોને જ્યારે એમની નિષ્ફળતા વિશે પૂછવામાં આવે તો તેમની પાસે કોઈ

સાચો જવાબ હોતો નથી, છતાં પણ તેઓ ગમે તેવા ખોટા બહાનાઓ વિચારીને એમની નિષ્ફળતાઓને બીજાના માથે ઢોળવાના પ્રયાસ કરતા હોય છે અથવા તો પરિસ્થિતિને જવાબદાર ગણાવતા હોય છે.

★ ૨. મસ્ત એટલે કે બિન્દાસ્ત કેટેગરીના લોકો :

તમારા ઘરમાં, અથવા તો માર્કેટમાં, અથવા તો ઓફિસમાં, અથવા તો મિત્રોમાં તમે ગમે ત્યાં પણ જુવો આ કેટેગરીના લોકો તમને સૌથી વધારે જોવા મળશે.

તમે ઘણા ટ્રક અને રિક્ષાઓ પર વાંચ્યું હશે --- હોર્ન દો ઔર રસ્તા લો, મસ્ત કેટેગરીના લોકોનો એટિટ્યૂડ પણ આવો જ કંઈ હોય છે. આવા લોકો આરામથી રોડની વચ્ચે

ગાડી ચલાવતા હોય છે, એમની નાકની નીચે પણ જો બોમ્બ ફૂટે તો પણ એમને કંઈ પડી હોતી નથી.

★ ૩. ચુસ્ત કેટેગરી (સ્માર્ટ પીપલ) :

સૌથી પહેલાં હું ઉમ્મીદ રાખું છું કે મારો આ લેખ વાંચવા વાળા બધા જ લોકો ત્રીજા નંબરની કેટેગરીમાં છે.

પરંતુ જો તમે પહેલી અથવા બીજી કેટેગરીમાં છો તો સમજી લો કે તમારા માટે કામિયાબીનો રસ્તો ઘણો દૂર છે અથવા એમ પણ કહી શકાય કે તમે ખોટા રસ્તા પર ચાલી રહ્યા છો.

સૌથી પહેલાં તો તમે બધા એક વાત તમારા દિલમાં ઉતારી લો કે તમે અલ્લાહનો શ્રેષ્ઠ સર્જન છો, અને અલ્લાહે દુનિયાના દરેક માણસમાં કોઈ ને કોઈ ખૂબી અથવા તો એમ કહું કે કોઈ ને કોઈ ટેલેન્ટ આપેલ છે.

આપણી સૌથી મોટી ખામી એ છે કે આપણે સેલ્ફ એનાલિસિસ કરવાનું છોડી દીધું છે, આપણને એકલા રહેતા અથવા એમ કહું કે પોતાની જાત સાથે સમય વિતાવવામાં કંટાળો આવે છે, જ્યારે પણ આપણને મોકો મળે છે કે પોતાની જાત સાથે સમય વિતાવીએ અથવા સેલ્ફ એનાલિસિસ કરીએ ત્યારે આપણને ટીવી યાદ આવે છે અથવા એફ.એમ. સાંભળીને સમય વિતાવીએ છીએ. આપણી પાસે ઓપ્શન એટલા વધી ગયા છે કે એકલા રહેવાનો સમય જ નથી.

યાદ રાખજો, જો તમારે તમારી નિર્ણય શક્તિને મજબૂત કરવી હોય તો સેલ્ફ એનાલિસિસ બહુ જ જરૂરી છે.

અલ્લાહે આપણેને અશ્રુકુલ મખ્લૂકાત કહ્યા છે એટલે કે ઈશ્વરની શ્રેષ્ઠ રચના, અને એ એટલા માટે કે આપણે જ આપણી જાતને શ્રેષ્ઠ બનાવી શકવાની ક્ષમતા ધરાવીએ છીએ.

યાદ રાખશો, knowledge is not an end, લોકો ડિગ્રી માટે જતા હોય છે, ડિગ્રી end નથી હોતી, knowledgeનો પણ એક અલગ સાયન્સ હોય છે . જ્યારે તમે જ્ઞાન મેળવો છો તો પ્રથમ તમે જ્ઞાનના ટ્રાન્સમીટર અથવા ટ્રાન્સફોર્મર બનો છો પરંતુ તમે તમારા જ્ઞાનને ત્યાં સુધી ન્યાય આપ્યો ન કહેવાય જ્યાં સુધી તમે તમારા જ્ઞાનને ઉપયોગમાં નથી લાવતા. અને જ્યારે તમે તમારા જ્ઞાનને ઉપયોગમાં લેવાનું શરૂ કરશો તો તમે એવી ઊંચાઈએ પહોંચી જશો જ્યાંથી તમે પોતે જ્ઞાનના નિર્માણનું કામ શરૂ કરી દેશો.

(once you acquire knowledge, you can become transmitter of knowledge, you can become transfromer of knowledge but you will never able to do justice with a knowledge until and unless you practice your knowledge. And once you start practising a knowledge you come at a higher stage which is called you start creating the knowledge.)

માની લો કે તમે ૨૦૦ પુસ્તકો વાંચી લીધા અથવા તો તમે ૧૦૦થી વધારે મોટિવેશનલ સેમિનાર સાંભળી લીધા પરંતુ જ્યાં સુધી તમે મેળવેલું નોલેજ તમે બીજા સુધી નહીં પહોંચાડો

અથવા તો એમ કહી શકાય કે પ્રેક્ટીસમાં નહીં લાવો ત્યાં સુધી તમે સાચા અર્થમાં જ્ઞાની નહીં બની શકો. નોલેજનો સિમ્પલ સાયન્સ છે, જેટલું વહેંચશો એટલું વધશે.

જો તમે ચાહતા હોવ કો તમારા જીવનમાં તમારું ધાર્યું થાય તો હું તમને બહુ જ સરસ ૪ સ્ટેપની ફોર્મ્યુલા આપીશ જેને ઉપયોગમાં લાવશો તો તમે ચોક્કસ સફળ થશો.

તમે તમારી જાતને કઈ રીતે ટ્રેન્ડ કરો છો એના પર બધો જ આધાર રહેલો હોય છે, તમે એવા લોકોને જોયા હશે જેઓ સળગતા અંગારા પર ચાલતા હોય છે, માણસ પ્રેક્ટીસ કરે તો બધું જ કરી શકે છે પરંતુ મોટા ભાગના લોકો અલ્લાહે આપેલ આ તાકાતનો ઉપયોગ કરતા નથી

૧. તમારા જીવનમાં ધ્યેય હોવો જોઈએ :

સાયકોલોજીનો એક નિયમ છે જેને “લો ઓફ ફોકસ” કહેવામાં આવે છે. આ નિયમ અનુસાર જો તમે તમારા આસપાસના માહોલને બદલવાની કોશિશ નહીં કરો તો એક સમય પછી તમે પણ એ માહોલનો હિસ્સો બની જશો. ઘણા લોકો જીવનમાં આગળ વધવા માટે નહીં પણ તેઓ બીજાથી પાછળ ન રહી જાય એના માટે પ્રયત્નો કરતા હોય

છે અને મેં જેમ કહ્યું સાઈકોલોજીના નિયમ પાવર ઓફ ફોકસ પ્રમાણે તેઓ પાછળ જ રહી જતા હોય છે. તમારા સબકોન્સિયસ માર્ઈન્ડમાં તમે શું ક્રિયેટ કરો છો એના પરથી તમારા ભવિષ્યના સપના ક્યારે અને કેટલા અંશે પૂરા થશે એ નક્કી થાય છે.

નાના હતા ત્યારે એક સરસ અંગ્રેજી સ્ટોરી વાંચતા હતા જેનું નામ હતું “એલિસ ધ વન્ડરલેન્ડ”. એમાં ૨ કેરેક્ટર હોય છે ૧- એલિસ અને ૨ કેરોલ.

કેરોલ એક વાર રોડ પર ચાલીને જતો હોય છે અને સામે બે રસ્તા આવે છે ત્યારે એ રોકાઈ જાય છે અને એલિસને પૂછે છે કે મારે આ બે રસ્તામાંથી કયા રસ્તે જવું જોઈએ?

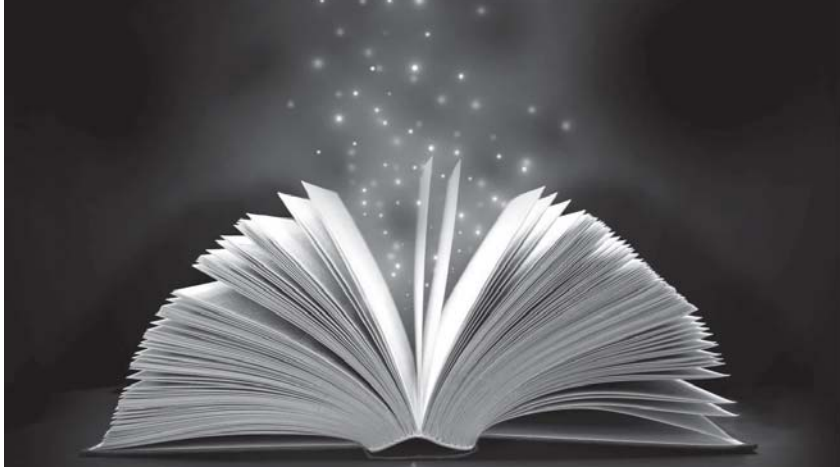
એલિસ એને પૂછે છે કે તારે પહોંચવું ક્યાં છે?

કેરોલ જવાબ આપે છે, મને ખબર નથી.

હવે એલિસ કહે છે કે જો તને ખબર જ નથી કે તારે ક્યાં જવાનું છે તો એ વાતથી કોઈ ફરક નથી પડતો કે તારે કયા રસ્તે ચાલવું. તો સફળતા માટે પ્રથમ પગલું એ છે કે જીવનમાં ધ્યેય સામે રાખીને જ ચાલવું...

(વધુ આવતા અંકે)

માનવ અને પ્રાણી વચ્ચેનો ભેદ

મારા એક અંગત મિત્ર છે. તેમની હાજરીમાં જો કોઈ એમ કહી દે કે તેને વાચનની ટેવ નથી અથવા વાચન માટે સમય નથી મળતો તો તેઓ વળતો જવાબ આપે છે, “ધીરજ રાખો, તમે આ બાબતે એકલા નથી. બીજા પ્રાણીઓ પણ પુસ્તકો નથી વાંચતા.”

વાસ્તવિકતા એ છે કે માનવી અને પ્રાણી બન્નેને ઘણાં કામ સહજ વૃત્તિ શીખે છે. ઘણાં કામો એવા છે જે ઈન્દ્રિયો મારફત પ્રાપ્ત થયેલ જ્ઞાનના આધારે થાય છે. ઘણી વસ્તુઓ માનવી અને પ્રાણીઓના વાતાવરણમાંથી મળેલ છે. પરંતુ માત્ર માનવીની જ એ વિશિષ્ટતા છે કે તે પોતાના જ્ઞાનના ખજાનાને શબ્દોનો સ્વરૂપ આપે છે અને તેને પુસ્તક રૂપી તિજોરીમાં સુરક્ષિત કરી દે છે જેથી બીજા લોકો પણ જ્ઞાનના આ ભંડારનો લાભ લઈ શકે. કલમ અને કિતાબની આજ એ સત્તનત છે જેની ઉપર વિજય મેળવ્યા પછી માનવી માટે સૃષ્ટિના તમામ દ્વાર ખુલી જાય છે.

પુસ્તકનું વાંચન માનવ અને પશુ વચ્ચે ભેદ પાડનારી બાબત જ નથી રહેતી બલ્કે એક કોમ અને બીજી કોમ વચ્ચે તફાવત પાડનારી બાબત બની જાય છે. જે કોમમાં કલમ અને કિતાબનું શાસન હોય એ કોમ બીજી કોમ ઉપર એ જ રીતે શાસન કરે છે જે રીતે માનવી પ્રાણીઓ ઉપર શાસન કરે છે.

ઈતિહાસ બતાવે છે કે કુર્આને કરીમના કારણે મુસલમાનોમાં લેખન અને વાંચનનો અસાધારણ શોખ/રૂચિ કેળવાય આ શોખ ધર્મની પશ્ચાદભૂમિ થાય. પરંતુ એક વાર જ્યારે શોખ પેદા થઈ ગયા તો માત્ર તે ધર્મના બાબતો સુધી સીમિત ન રહ્યો. આ શોખ જ્ઞાનની તમામ શાખાઓ સુધી ફેલાઈ ગયો. આનું પરિણામ એ આવ્યું કે હજાર વર્ષ સુધી મુસ્લિમો દુનિયા ઉપર શાસન કરતા રહ્યા. મુસલમાનોની પડતી જે ઘટનાથી શરૂ થઈ તે પણ આ જ હતી. બગદાદ અને સ્પેનમાં મુસલમાનોના

પુસ્તકોના ભંડાર કાંતો બાળી મૂકવામાં આવ્યા અથવા તો મુસલમાનોના પરાજય પછી ખ્રિસ્તીઓના હાથમાં પહોંચી ગયા. આ જ પુસ્તકો યુરોપ પહોંચ્યા અને તેઓ આગામી દિવસોમાં દુનિયાના શાસક બની ગયા.

આજે પણ જો આપણે વિકાસના ધોરી માર્ગ ઉપર ડગ મુકવા માગતા હોઈએ તો એનું માધ્યમ માત્ર એ છે કે લોકોમાં વાંચનનો શોખ કેળવીએ કારણ કે વિદ્યાનો પાક ફલક અને કિતાબની જ ભૂમિ ઉપર ઉગે છે. તેના દ્વારા વાંચનનો શોખ ધરાવનારા વ્યક્તિ તૃપ્ત થાય છે. અને જે સમય સમાજમાંથી વાંચનનો શોખ થઈ જાય ત્યાં જ્ઞાનની પેદાશ પણ સમાપ્ત થઈ જાય છે. જે કોમમાં જ્ઞાન ન હોય તેનો અંત પરાજય સિવાય બીજો શો હોઈ શકે.

●(અબૂયહ્યાના પુસ્તક “બસ યહી દિલ” ઉપર આધારિત) ●

હઝરત અબુબક્ર સિદીક રદી.ની કર્તવ્ય નિષ્ઠ દીકરી હઝરત અસ્મા રદી.

રજૂઆત : મુહમ્મદ અમીન શેઠ

અલ્લાહ તઆલાએ પોતાના નબી સ.અ.વ.ને મદીના હિજરત કરવાની પરવાનગી આપતા ફરમાવ્યું, “તે સમય પણ યાદ કરવાને યોગ્ય છે જ્યારે સત્યના ઈન્કાર કરનારાઓ તારા વિરુદ્ધ યુક્તિઓ ઘડી રહ્યા હતા કે તને કેદ કરી લે કે કતલ કરી નાખે અથવા દેશનિકાલ કરી દે. તેઓ પોતાની ચાલો ચાલી રહ્યા હતા અને અલ્લાહ પોતાની ચાલ ચાલી રહ્યો હતો અને અલ્લાહ સર્વશ્રેષ્ઠ ચાલ ચાલનાર છે.” (સુર: અન્ફાલ-૩૦)

બે નિરાશ્રિતો અલ્લાહના પયગમ્બર હઝરત મુહમ્મદ સલ્લલ્લાહો અલૈહી વસલ્લમ અને બીજા આપ સ.અ.વ.ના સાથી હઝરત અબુબક્ર સિદીક રદી. ઘરેથી હિજરત કરીને શૂર પર્વતની ગુફા તરફ આગળ વધે છે, જેથી તેમાં આશ્રય મેળવી શકે. આપ સલ્લ.એ તે ગુફામાં ત્રણ રાત વિતાવી. ત્યાં સુધી કે જ્યારે આપ સલ્લ.ની

શોધખોળ કરવામાં મક્કાના લોકો થાકી ગયા અને શોધખોળ કરવાનું બંધ કરી દીધું અને ત્રણ દિવસની તેમની રઝળપાટ નિરર્થક થઈ ગઈ તો આ બંને મુહાજિરોએ મદીના તરફ જવાનો પ્રવાસ શરૂ કર્યો. આ મુબારક પ્રવાસની વ્યવસ્થા અને ગોઠવણીમાં હઝરત અસ્મા બિન્તે અબૂબક્ર સિદીક રદી.એ ખૂબ મહત્વનો ભાગ ભજવ્યો હતો. જ્યારે શૂરની ગુફામાં ત્રણ દિવસ રાત પસાર થઈ ગયા તો તેઓ બંનેનું ભાથું લઈને આવ્યા. જેથી રસ્તામાં ખાવાની જરૂરત પૂરી થઈ શકે. પણ ઉતાવળમાં તેઓ ખાવાની પોટલીઓ બાંધવાની દોરીઓ લાવવાનું ભૂલી ગયા જેનાથી તે ભાથું ઊંટના મંડણ સાથે બાંધવામાં આવે છે. તે વખતે તેમને પોતાની કમરની પટ્ટી સિવાય બીજી કોઈ વસ્તુ ન દેખાઈ. તે જમાનામાં અરબની સ્ત્રીઓ પોતાના ઉપરના પહેરવેશ ના વચ્ચે એક કપડાનો

પટ્ટો બાંધતી હતી. તેમને તે પટ્ટાના ઊભા બે ચીરા કરી નાખ્યાં, જેમાંથી એક વડે તે પોટલીઓ બાંધી અને બીજી પટ્ટી પોતાની કમરે બાંધી લીધી. એ જ દિવસથી તેમનું નામ ઇતિહાસમાં ‘ઝાતુન્નતાકીન’ (બે પટ્ટીઓવાળી) અંકિત થઈ ગયું.

હિજરતના આ પ્રસંગની સેવાઓએ હઝરત અસ્મા રદી.નું નામ અમર કરી દીધું. તે વખતે તેમની વય જો કે નાની હતી પણ આટલી નાની વયે પણ રહસ્યોની જાળવણી કરતી હતી. ખાવાનું તૈયાર કરતી અને તે લઈને એકલી જ શૂરની ગુફા સુધી જતી અને ખૂબ જ ધ્યાન રાખીને ચપળતા અને હોશિયારી સાથે પોતાની અવર જવર અને કામને અંજામ આપતા.

હઝરત અસ્મા રદી. પોતે વર્ણન કરે છે કે જ્યારે અલ્લાહના રસૂલ સ.અ.વ. અને મારા પિતા હઝરત અબુબક્ર સિદીક રદી. હિજરત માટે રવાના થઈ ગયા તો

મક્કાના કુરૈશ લોકો અમારા ઘરે ચડી આવ્યા. આ જૂથમાં અબુ જહલ પણ હતો. તેઓ અમારા ઘરના દરવાજે આવીને રોકાઈ ગયા. હું ઘરની બહાર નીકળી તો મને પૂછ્યું, “હે, અબુબક્રની દીકરી! તારો બાપ ક્યાં છે?” મેં કહ્યું, “ખુદાની કસમ, હું નથી જાણતી કે મારો બાપ ક્યાં છે?” આ સાંભળીને જહલે હાથ ઉપર અને મારા ગાલ ઉપર એટલો જોરથી તમાચો માર્યો કે મારી કાનની વાળી નીચે જમીન પર પડી ગઈ.

અબુ જહલ ખૂબ જ દુષ્પરિત્ર અને નકામો માણસ હતો. તેની ગણના કુરૈશના ખૂબ જ અત્યાચારી લોકોમાં થતી હતી. તે ઈસ્લામી દાવત અને તેના રેહનુમાં હઝરત મુહમ્મદ સલ્લ. વિરુદ્ધ ષડયંત્રો ઘડવામાં આગળ રહેતો હતો. અશક્ત મુસલમાનોને જેટલી તકલીફો અને યાતનાઓ તેના હાથે પહોંચી, તેટલી કોઈ બીજાના હાથે નથી પહોંચી. આ તમામ યાતનાઓ અને ઈજાઓ છતાં મુસલમાનોએ ભૂલ્યા નહોતા કે તેણે કેવી રીતે હઝરત સુમૈયાને ખંજર વડે અને પછી તેમના પતિ હઝરત યાસર રદી.ને કેટલી અત્યાચારી રીતે શહીદ કરી નાખ્યાં હતાં. તેમ છતાં આ નાનકડી અસ્મા રદી.એ આ અત્યાચારી વ્યક્તિના સામે હિંમત અને અડગતાથી ઊભા રહ્યા. જરા પણ ડર્યા વગર જવાબ આપ્યો અને બંને મુહાજિરના રહસ્યને જાળવી રાખ્યું. જેને છુપાવવા બદલ માર પણ ખાવો પડ્યો. અલ્લાહના માર્ગમાં જરૂરી રહસ્યો અને વાતો છુપાવી રાખવાના તેમના ગુણના કારણે

તેઓ ક્યારેય નુકસાન નથી પામ્યા અને જ્યાં સુધી જીવંત રહ્યા પોતાની મુસ્લિમ બહેનોને આ જ વાતની તાલીમ આપતા હતા કે તેઓ પરિસ્થિતિનો સામનો કેવી રીતે કરે અને અત્યાચારના મુકાબલામાં કેવી રીતે ધીરજ અને સહનશક્તિ રાખે.

હઝરત અસ્મા રદી. ફરમાવે છે કે અમારા પિતા હઝરત અબુબક્ર સિદ્દીક રદી. હિજરત વખતે ઘરમાં રાખેલું તમામ ધન પોતાના સાથે લઈ ગયા હતાં. અમારા દાદા અબુ કહાફાની આંખોની રોશની તદ્દન ખતમ થઈ ગઈ હતી. તેઓ બોલ્યા કે હું જોઈ રહ્યો છું કે અબુબક્ર ઘરની તમામ મૂડી લઈને જતા રહ્યા છે અને તમને લોકોને તંગીમાં મૂકી દીધા છે. મેં કહ્યું, ×ના દાદાજી ! તેઓ તો અમારા માટે ઘણો માલ મૂકીને ગયા છે.× હઝરત અસ્મા રદી. કહે છે કે મેં નાના કાંકરા એકઠા કર્યા અને એક ખૂણામાં પોટલીમાં બાંધીને મૂકી દીધા, જ્યાં મારા પિતા પોતાનું ધન મુકતા હતા. આ કાંકરાની પોટલી ઉપર મેં કપડું મૂકી દીધું અને પોતાના દાદાનો હાથ પકડીને તે ખૂણામાં લઈ ગઈ અને કહ્યું, ×દાદાજી ! જુઓ, આપ પોતાનો હાથ આ માલ ઉપર મૂકો.× તેમણે પોટલી ઉપર પોતાનો હાથ મૂક્યો તો તેમને સંતોષ થઈ ગયો અને બોલ્યા, ×હવે બરાબર છે કોઈ વાંધાની વાત નથી.×હઝરત અસ્મા રદી. વધુમાં કહે છે કે ખુદાની કસમ અમારા અબ્બાજાન અમારા માટે કંઈ પણ મૂકીને ગયા ન હતા, પણ મેં આવું એટલા માટે કર્યું કે જેથી વૃદ્ધ દાદાજીને સંતોષ થઈ જાય.

ખરેખર અચંબો થાય છે કે

આટલી નાની બાળકીએ આવું બુદ્ધિ ચાતુર્ય ક્યાંથી દેખાડ્યું? આટલું ડહાપણ અને સમજ સૂઝ ક્યાંથી આવી? તેમને એ ચિંતા તો થાય છે કે તે પોતાના વૃદ્ધ અંધ દાદાજીને કેવી રીતે સમજાવીને સંતોષ આપે, પરંતુ તેમને એ ચિંતા કરવાની તો જરૂર જ નથી લાગતી કે ઘરમાં ખાવા પીવાની વ્યવસ્થા કેવી રીતે થશે? જો કે તેમાં આશ્ચર્યની કોઈ એવી ખાસ વાત પણ નથી, કેમ કે આ હઝરત અબુબક્ર સિદ્દીક રદી.ની પ્રશિક્ષણ (તરબિયત)નું પરિણામ છે. જેમને અલ્લાહના રસૂલ સલ્લ.નું સાનિધ્ય પ્રાપ્ત હતું. આ પ્રશિક્ષણ પછી તો તેમનામાં આ કક્ષાનું બૌદ્ધિકતા, ડહાપણ, વિવેક અને દૂરંદેશી અને અલ્લાહનો ભરોસો હોય તો તેમાં આશ્ચર્યની શું વાત છે? આગળ જતાં તેઓ અલ્લાહના રસૂલ સલ્લ.ના ગાઢ સાથી હઝરત ઝુબૈર બિન અવ્વામ રદી. ના પત્ની અને ઈસ્લામના મહાન યોદ્ધા અબ્દુલ્લાહ બિન ઝુબૈર રદી.ના માતા બન્યાં. ●

લેખકો થી નિવેદન

લેખકોથી નિવેદન કરવામાં આવે છે કે તેઓ તેમની રચના/લેખન બે થી ચાર પાનામાં લખે. નવા લેખકોને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવશે. લેખનો સ્વચ્છ અક્ષરમાં લખવા વિનંતી. રાજનિતિ, શૈક્ષણિક, ધાર્મિક, નૈતિક, મુસ્લિમ દુનિયા, સામાજિક, રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય મુદ્દો/સમસ્યાઓ, મહિલા જગત, વ્યક્તિત્વ વિકાસ, પરિચય, વાર્તા, જ્ઞાન-વિજ્ઞાન, બાળજગત, નવું દૃષ્ટિકોણ વગેરે જેવા વિષયો પર લખી ‘યુવાસાથી’ના સરનામે મોકલી આપે.

— સંપાદક મંડળ

બાળજગલ

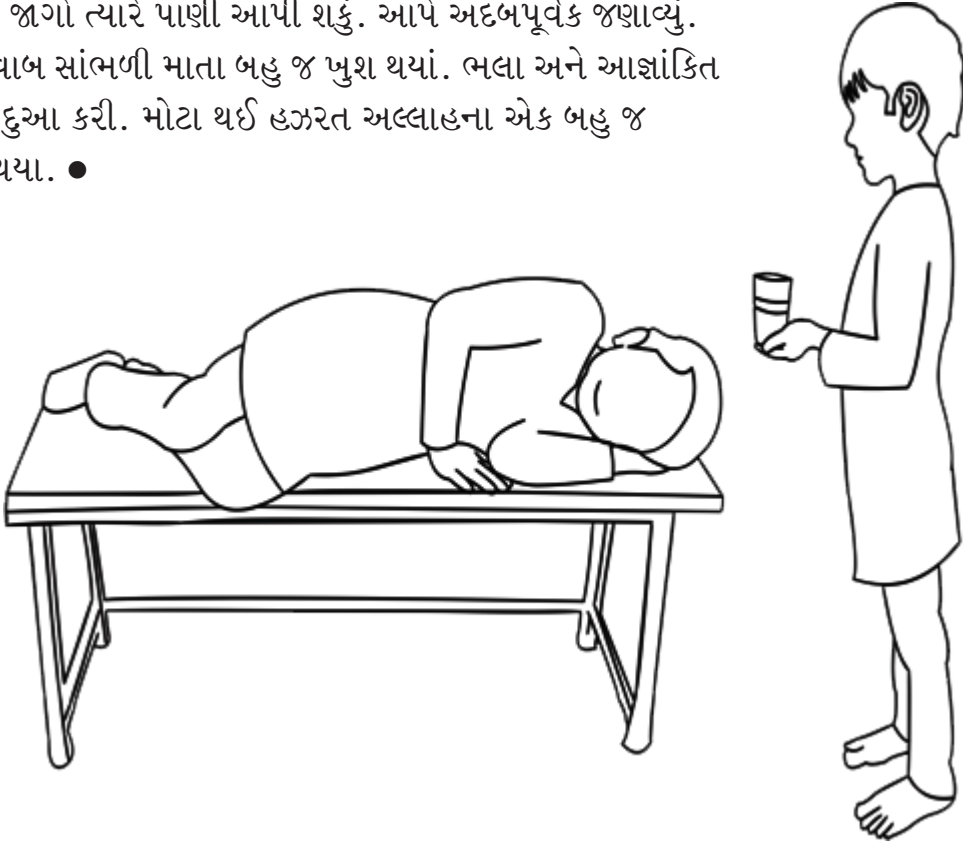
મા-બાપની સેવા

હઝરત સરફુદ્દીન રહ. નામના એક બુઝુર્ગ થઈ ગયાં છે. અલ્લાહની આપ પર કૃપા થાઓ. તેઓ પોતાના માતા પિતાનો ખૂબ આદર કરતાં. હંમેશા તેઓ તેમનો હુકમ માનતા અને સેવા માટે તૈયાર રહેતા.

આપના બાળપણના દિવસોની વાત છે. આપની માતા ખાટલા પર સૂઈ રહ્યા હતાં. એવામાં એમને તરસ લાગી. હઝરતને કહ્યું, “બેટા! મને તરસ લાગી છે, મને એક પ્યાલો પાણી આપ.” હઝરત હાથમાં પ્યાલો લઈ દોડતાં દોડતાં પાણી લેવા ગયાં. માટલામાંથી પાણી લઈને પાછા ફર્યા તો જોયું કે માં ઊંઘી ગયા છે. હવે શું કરે? જો જગાડે છે તો માતાને તકલીફ થશે. એટલા માટે તેમને માતાને જગાડવું યોગ્ય ન લાગ્યું. પાણીનો વાટકો હાથમાં લઈ ખાટલા પાસે ઊભા રહ્યાં. શી ખબર ક્યારે માંની આંખ ઊઘડી જાય અને તેઓ પાણી માગી લે. સવાર થવામાં હવે થોડી જ વાર હતી. હઝરત એ જ પ્રમાણે પાણી લઈ ઊભા રહ્યાં. આખરે માંની આંખ ખુલી. જુએ છે કે આપ પાણીનો વાટકો લઈ ઊભા છે.

“બેટા! શું તમે ત્યારથી આ રીતે ઊભા છો?” માએ પૂછ્યું. “હા, માં! હું ત્યારથી જ ઊભો છું, જેથી જ્યારે આપ જાગો ત્યારે પાણી આપી શકું. આપે અદબપૂર્વક જણાવ્યું.

આ જવાબ સાંભળી માતા બહુ જ ખુશ થયાં. ભલા અને આજ્ઞાંકિત દિકરા માટે દુઆ કરી. મોટા થઈ હઝરત અલ્લાહના એક બહુ જ મોટા વલી થયા. ●

એક અવાજ — એક ઉમંગ — એક યજ્ઞવળ
જેમના માથે ભારતના ભવિષ્યના ઘડતરની જવાબદારી છે
એવા નિષ્ઠાવાન યુવા મિત્રો તરફથી પ્રકાશિત થતું
એકમાત્ર ગુજરાતી સામયિક યુવાસાથી

સત્ય અને ન્યાયનો વાહક
તટસ્થ અને નીડર વિશ્લેષણ
પ્રગતિ અને સમૃદ્ધિનો વાહક
શાંતિમય સમાજના નિર્માણ માટે
બાળકોના નૈતિક ઘડતર માટે
યુવાનોને સાથી દિશા ચીંધનાર
યુવાનોના દિલની ધડકન

તમારા આ નિષ્ઠાવાન પ્રયત્નોના લીધે આ હૃદયપૂર્વકનો
અવાજ દેશના ખૂણે-ખૂણે ગૂંજી ઊઠશે. ઇન્શાઅલ્લાહ.

લવાજમ :
વાર્ષિક - રૂા. ૨૦૦/-
ત્રિ-વાર્ષિક - રૂા. ૫૦૦/-

આપની જાહેરાતો તેમજ સ્પે. ડોનેશન આપી “યુવાસાથી”ને સદ્ગર બનાવી સમાજના નવનિર્માણમાં આપનો સહકાર આપો.

“યુવાસાથી” ગુજરાતી માસિક - બી/૪, કરિશ્મા કોમ્પ્લેક્સ,
સારણી સોસાયટી પાસે, ૧૩૨ ફુટ રિંગ રોડ,
જુહાપુરા, અહમદાબાદ - ૩૮૦૦૫૫. સંપર્ક નં. : ૯૫૧૦૦૦૮૯૧૪
ઈમેલ : yuvasaathi.monthly@gmail.com
<https://www.facebook.com/yuvasaathimagazine>
<https://twitter.com/yuvasaathi>
www.yuvasaathi.com

YUVA SAATHI GUJARATI MONTHLY
Bank A/c. No. : 163110100029661 (NEFT)
Bank/ Branch : BOMBAY MERCANTILE CO-OP BANK LTD
IFSC Code: U T I B 0 S B M C B 1
(ZERO)
Affiliated - AXIS BANK LTD

IF NOT DELIVERED PLEASE RETURN TO:
YUVASAATHI (GUJARATI MONTHLY)
B/4, Karishma Complex, Nr. Sarni Society,
Juhapura, Ahmedabad - 380055

Registered Under RNI No. GUJGUJ/2010/30943
Under Postal Regd. No. GAMC - 1745/2016-2018
Issued by SSP, Ahmedabad Valid Upto 31/12/2018

PUBLISHED AT 25TH OF EVERY MONTH
PERMITTED TO THE POST OF A'BAD PSO
ON 27TH DATE OF EVERY MONTH

Implementing
Partners:

**VISION
2026**

KERALA FLOOD RELIEF APPEAL

DONATE NOW

www.vision2026.org.in

+91 70428 98307

(Malayalam)

+91 70428 98310

(English, Hindi)

Donation to
Human Welfare Foundation
is eligible for tax exemption
under section
80G of Income Tax Act

DEPOSIT YOUR DONATIONS

ACCOUNT DETAILS:

HUMAN WELFARE FOUNDATION

CURRENT A/C NO.

894737750

BRANCH

JAMIA MILLIA ISLAMIA

BANK

INDIAN BANK

IFSC

IDIB000J029

email us the details of transaction
with your postal address at
account@hwfindia.org or
Whatsapp +91 7042 89 2026